

Granskningsutlåtande

Detaljplan för Ulvsunda 1:1 i stadsdelen Riksby i Stockholm Dp 2017-15385

Innehåll

Sammanfattning	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Bakgrund.....	2
Förslagets syfte och huvuddrag.....	2
Samråd och granskning	2
Synpunkter inkomna under granskning	3
Remissinstanser	15
Intresseorganisationer	19
Sakägare enligt fastighetsförteckningen.....	19
Synpunkter inkomna under samråd och granskning som ej tillgodosetts	55
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	55

Sammanfattning

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra 75 bostäder i flerbostadshus längs med Spångavägen och Sedumbacken. Byggnaderna föreslås utformas som lameller i fyra till fem våningar med entréer mot Spångavägen. Samråd för förslaget genomfördes 3 december 2019 till 24 januari 2020 och totalt skickades det in ca 60 yttranden samt en lista med 67 underskrifter. Efter samråd har förtydliganden gjorts i planhandlingarna, inga väsentliga förändringar av förslaget har skett. En samrådsredogörelse tog fram efter samråd. Granskning genomfördes 16 september – 13 oktober 2020, ca 50 yttranden inkom.

Flertalet närboende är negativa till planförslaget. De anser att planen medför flera negativa konsekvenser. Närboende framför kritik gällande påverkan på skuggning, naturvärden och groddjur, friytor för barn, trafikmängd och säkerhet samt att förslaget har en för avvikande struktur och höjd i jämförelse med befintlig bebyggelse. Under granskningen har boende också haft synpunkter på att projektet inte har tagit hänsyn till synpunkter som inkommit under planprocessen.

Efter granskning av detaljplanen har förtydliganden gjorts i planhandlingarna. Därtill har dagvattenhanterings påverkan på natura 2000 området Kyrksjön utretts. Bullerutredningen har uppdaterats då den innehöll ett mindre sakfel och trafikutredningen har kompletterats med bilagor. I övrigt har endast förtydliganden och redaktionella ändringar gjorts i planhandlingarna. Kontoret föreslår att förslaget till detaljplan antas.

Stadsbyggnadskontorets sammanfattande bedömning är att relevanta avvägningar har gjorts mellan stadens mål, de synpunkter som framkommit i planprocessen och anser att bebyggelsen medför ett värdefullt tillskott av bostäder på platsen.

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra 75 bostäder i flerbostadshus längs med Spångavägen och Sedumbacken. Bebyggelsen ämnar ge Spångavägen en tydligare inramning och på lång sikt möjliggöra ett urbant stråk. Tillkommande bebyggelse ska anpassas till omgivande terräng och natur samt samspela i formspråk med befintlig bebyggelse längs med Spångavägen.

Byggnaderna föreslås utformas som lameller i fyra till fem våningar med entréer mot Spångavägen.

Samråd och granskning

Samråd för förslaget genomfördes 3 december 2019 till 24 januari 2020 och totalt skickades det in ca 60 yttranden samt en lista med 67 underskrifter. Efter samråd har förtydliganden gjorts i planhandlingarna, inga väsentliga förändringar av förslaget har skett. En samrådsredogörelse togs fram efter samråd.

Granskning genomfördes 16 september – 13 oktober 2020, ca 50 yttranden inkom. Information skickades ut enligt sändlista till remissinstanser, berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen samt andra intressenter som under samrådet skriftligen framfört synpunkter. Planförslaget visades i Fyrkanten i Tekniska Nämndhuset, på Flemminggatan 4, samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner.

Synpunkter inkomna under granskning

Svar till remissinstansernas yttranden från granskningen besvaras under respektive yttrande. Eftersom närliggande bostadsrättsförening och boendens inkomna synpunkter i hög grad rör liknande frågor redovisas svar till dessa nedan ämnesvis. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne. Synpunkter som endast framkom under samrådet finns redovisade i samrådsredogörelsen. I slutet redovisas boendens yttrande individuellt, yttrandena är sammanfattade för att kunna hanteras i granskningsutlåtandet. Yttrandena i sin helhet finns att ta del av i planakten. Nedan förkortas Bostadsrättsföreningen Riksbyhöjden som *BRFen*.

Allmänt om granskningen och planprocessen

BRFen anser att planprocessen inte har följt intentionerna i PBL eller varsamhetskravet i PBL och att relevanta avvägningar inte har gjorts i planarbetet. *BRFen* och flera boende anser även att detaljplanen bör bedrivas med utökat förfarande i och med planens miljöpåverkan. Flera yttranden anser även att en miljökonsekvensbeskrivning för detaljplanen borde tagits fram.

Synpunkter befarar att planhandlingarna medvetet har utformats otydliga för att dölja information till beslutsfattare.

En boende anser att samrådsyttrandena har förvanskats i samrådsredogörelsen. Boenden anser att samrådsredogörelsen ska ändras så att synpunkterna följs ordagrant.

Några boende påpekar att deltagare i Stockholms ABs styrelse även är ledamot i Stockholms stadsbyggnadsnämnd vilket är misstänkt för jäviga beslut.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret bedömer att den föreslagna bebyggelsen är lämplig på platsen och att boenden i närområdet inte får en betydande påverkan. Stadsbyggnadskontoret anser att relevanta avvägningar har gjorts och finns beskrivna i planhandlingarna.

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att projektet inte innebär miljöpåverkan i den grad att projektet kräver att drivas med utökat förfarande. Länsstyrelsen instämmer i kommunens bedömning att en miljökonsekvensbeskrivning inte varit nödvändig.

Stadsbyggnadskontoret anser att planhandlingarna och tjänsteutlåtande till politiken har beskrivit projektet på ett erforderligt sätt för att kunna ta beslut i frågan.

Inkomna yttranden sammanfattas i samrådsredogörelsen och i granskningsutlåtandet för att dokumentet ska vara möjligt att överskåda. Det är inget lagkrav enligt plan- och bygglagen att ta fram en samrådsredogörelse och det går inte i efterhand att ändra i en samrådsredogörelse som är publicerad. Alla yttranden finns diarieförda i ärendet och är därmed tillgängliga för de som vill ta del av dem i sin helhet.

I beslut som har rört aktuellt detaljplaneprojekt så har ledamoten som hänvisas till gällande jäv inte varit delaktig under beredning och beslut av förslaget vilket framgår av protokollen från nämndens sammanträde. Stadsbyggnadsnämndens beslut är offentliga och finns på stadens hemsida.

Allmänt om lokaliseringen av planområdet

BRFen anser att det i samhällsdebatten blivit mer fokus på växthuseffekten och vår miljö och att grönområden och träd bör bevaras vid stadsutveckling. BRFen hänvisar också till att Swedavia har gett besked om att Bromma flygplats bör läggas ner i förtid och att det är bättre att fokusera på bebyggelse där.

Ett par boende anser att ängen på andra sidan Spångavägen är en bättre placering för bebyggelse. En boende påpekar att skolan Nya Elementar inte kan ta emot fler barn och undrar hur tanken är gällande detta.

Flera boende framför att det är svårt att se hur Spångavägen fortsatt skulle kunna utvecklas till ett urbant stråk, vilket planhandlingarna hänvisar till.

BRFen ifrågasätter varför del av Spångavägen är med i planområdet trots att detta inte behövs för att göra ändringar i gatumarken. *BRFen* hävdar även att boende har hört av sig i frågan utan att ha fått svar.

Några boende anser att naturmarken där bebyggelse föreslås är skyddad i och med befintlig gällande detaljplan för Kv. Strumpstickan och därmed inte får bebyggas och menar att förslaget innebär en ändring av gällande detaljplan vilken går mot den befintliga detaljplanens syfte.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Översiktsplanen anger stadens utbyggnadsstrategi och lämpliga lägen för utbyggnad. Stadens strategi är att, likt aktuell detaljplan, i första hand bygga intill utbyggd infrastruktur för att inte ta orörd naturmark i anspråk. Inom staden finns mycket begränsad mark som skulle innebära utbyggnad utan att ta några naturvärden överhuvudtaget i anspråk. Inget officiellt beslut finns rörande nedläggning av Bromma flygplats.

Marken, benämnd som äng i yttrande, på andra sidan Spångavägen ligger inom naturreservat för Kyrksjölöten. Med anledning av det har staden tidigare bedömt att ianspråktagande av marken inte är aktuell i dagsläget.

Spångavägen pekas ut i översiktsplanen som ett framtida urbant stråk. Detaljplanen bidrar till det målet.

En del av Spångavägen ingår i planområdet för att på sikt släcka ut en äldre stadsplan. Om små remsor av gamla stadsplaner och detaljplaner ligger kvar blir det svårare att överskåda vilken markanvändning som gäller. Stadsbyggnadskontoret har svarat på de frågor som inkommit gällande detaljplanen

Aktuellt projekt syftar till att ta fram en ny detaljplan, inte att ändra i gällande detaljplan. När en ny detaljplan tas fram släcks de

eventuella planer som finns inom planområdet ut när den nya detaljplanen vinner laga kraft. Skulle alla befintliga detaljplaner följas så skulle staden ha mycket begränsad möjlighet att utvecklas och växa, bland annat skulle de bostadspolitiska målen inte gå att uppnå. Det finns en bred politisk majoritet som anser att Stockholm behöver möjliggöra fler bostäder.

Arkitektur och gestaltning

Flera boende och *Samfundet St:Erik* anser att ett större omtag behövs och att förslaget måste anpassas till befintlig bebyggelse gällande placering och våningsantal. BRF Riksbyhöjden samt flera boende anser att de tillkommande byggnaderna inte bör ha en taknock som ligger högre än befintlig bebyggelse i Kv Strumpstickan. Planhandlingarna anses inte redovisa byggnadshöjderna jämfört med befintliga byggnader tillräckligt tydligt. *Bromma hembygdsförening* anser att bebyggelsen borde sänkas till tre våningar.

BRFen ifrågasätter varför ingen begränsning gällande våningar finns på plankartan. Plankartan medger att vinden inreds så att det blir en våning till. Skrivningen om att det är lamellhus ifrågasätts, *BRFen* anser att det bör beskrivas som *skivhus* på grund av höjden.

En boende anser att bjälklagshöjden bör kunna sänkas, eftersom stommen blir i betong, och då även den totala hushöjden.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Bebyggelsens placering och höjd är strategisk i förhållande till att Spångavägen på sikt kan komma att bli ett urbant stråk. Likväl effektiv markanvändning för att skapa bostäder i det växande Stockholm. En sektion finns i planbeskrivningen som visar höjdförhållandet mellan de tillkommande byggnaderna och bebyggelsen på Sedumbacken.

Reglering av våningsantal i detaljplan görs i enlighet med stadens riktlinjer, istället regleras högsta tillåtna höjd. Vinds- och takhöjden är tilltagen för att inrymma tekniska funktioner såsom ventilation och hisstoppar. Vindsutrymmet kommer därför inte att inredas som bostäder.

Stadsbyggnadskontoret anser att begreppet lamellhus beskriver byggnadernas utformning och höjd på ett tydligt sätt. Därav används begreppet lamell och inte skivhus.

Byggnadshöjden i detaljplanen möjliggör att stommen ska kunna byggas i trä. Möjliggörande av bjälklag i trä är ett sätt att verka för klimatsmart byggande. Om stommen utförs i betong kommer byggnaden att bli lägre än vad som anges.

Grönområden och vegetation

Flera boende hävdar att förslaget är olämpligt i och med att planområdet ligger i område för De Geer-morän. Även Kyrksjön (Natura-2000-område) påverkas negativt av förslaget. En boende undrar om kumulativa effekter på Kyrksjön har gjorts utifrån kommande bebyggelse vid Bromma flygplats.

Flera yttranden hänvisar till att staden ska satsa på att stärka ek- och grodbiotoper i kommunen och anser att detaljplanen går emot denna satsning.

Flera boenden har synpunkter på att planområdet saknar ytor för barn och offentlig lekplats, det finns en oro att befintlig förenings lekplats kommer att användas av de nya boendena.

Flera boenden har synpunkt på att grönområde med högt naturvärde försvinner. Boenden anser att skydd för bevarande av träd ska finnas kvar likt i detaljplanen för Kv Strumpstickan. Flera synpunkter berör också att projektet påverkar fridlysta arter som groddor och blåsippor. Flera utredningar om groddjur i planområdet är framtagna och har inte beaktats i planarbetet. I planen finns inga direktiv om byggrestriktioner under de årliga vandringarna för groddjuren eller för duvhökens häckningsperioder. Boende har synpunkt på att arbetet med programmet för centrala Bromma bör avbrytas för att inte skapa kumulativa effekter för duvhökens revir, vilket nämns som en risk i utredningen gällande duvhöken.

Flera boenden anser att kommunen undanhåller information om att föreslagen bebyggelse ligger i värdefull naturmark. En annan anser att kartbild som visar den värdefulla naturmarken och byggnadernas placering bör redovisas.

BRFen anser att den kumulativa effekten av att förstöra flera skogsbryn är inte utredd samt att planbeskrivningen felaktigt beskriver att området huvudsakligen består av tall- och ekskog. Antal träd som måste fällas och som idag är individuellt skyddade framgår inte. Synpunkter har även framförts att det träd som skyddas med bestämmelse n1 inte kommer att gå att spara. Bestämmelse för naturmark saknas helt och bestämmelse gällande jorddjup saknas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Området för De Geer-morän ligger norr om planområdet och är således inte en del av det område som planläggs. En geoteknisk inventering av De Geer-moränen finns framtagen och är del av planhandlingarna. En tillståndsansökan för dagvattenhanteringen inom planområdet, inklusive miljökonsekvensbeskrivning för detta, har tagit fram för påverkan på Natura 2000-området Kyrksjön. Resultatet från utredningen är att belastningen på Kyrksjön kommer att minska i och med byggnation och fördröjning av dagvatten i området. Inför eventuell framtida bebyggelse på området för Bromma flygplats kommer det göras en bedömning av den bebyggelsens lämplighet och eventuella konsekvenser.

Friytor tillskapas på kvartersmark för boende, vuxna och barn, inom planförslaget. I området kring planområdet finns stora friytor, både tillgängliga gräsytor och skog för alla att nyttja.

En del i satsningen med att stärka ek- och grodbiotoper är att stärka de spridningslänkar som finns i området. Kartbild nedan visar de spridningsområden (ljus markering) och de starka samband som finns (blå markering). Området söder om Sedumbacken är inte identifierat som ett viktigt spridningsområde enligt ESBO-nätverkets karta.

Projektet kommer att omfatta kompensationsåtgärder, exakt vilka åtgärder beslutas i ett senare skede och hanteras av exploateringskontoret.

Inom stadsutveckling finns nästan alltid olika intressekonflikter. I aktuellt projekt finns en konflikt gällande målet att skapa fler bostäder och ett tryggare och mer stadsmässigt stråk mot intresset att bevara vegetativ mark med uppvuxna träd och naturvärden. Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att planförslagets påverkan på grönstrukturen är lokal. Strategin för utbyggnad av bostäder är att bygga intill befintlig infrastruktur.

Kommunen har genomfört åtgärder för att stärka grodornas möjlighet för passage under Spångavägen genom tunnlar och ledarmar, norr om planområdet. Staden ser över möjlighet att anlägga dammar för groddjur i närheten av Kyrksjön.

Planbeskrivningen har kompletterats med förtydligande vilket arbete som tagits fram gällande groddjur, detta arbete gjordes vid framtagande av programmet för centrala Bromma vilket har legat till grund för lokaliseringen av planförslaget. Länsstyrelsen gör bedömningen att projektets påverkan på blåsippa och liljekonvalj inte försvårar upprätthållandet av arternas bevarandestatus.

Planbeskrivningen har kompletterats med information gällande rekommendation för byggnation med avseende på häckningsperioder i området. Detta fungerar som vägledning vid bygglovshandläggningen. Aktuell detaljplan har bedömts att inte ha påverkan för duvhökens bevarandestatus i området, utredningen om duvhöken är vidarebefordrad till ansvariga för kommande utveckling i Riksby.

Naturvärdesinventeringen, vilken har gjort bedömningen angående naturvärdet i planområdet, ligger med som en av samrådshandlingarna. Till antagandehandlingarna kompletteras planbeskrivningen med bild som visar byggnadernas förhållning till naturvärden, en sådan bild har funnits med i utlåtandet till politiken både efter samråd och till antagande.

I översiktsplanen finns de stora viktiga grönsambanden angivna. Översiktsplanen hanterar frågorna gällande sammanhängande gröonstråk och påverkan på natur i ett större perspektiv.

Planbeskrivningen har reviderats så att beskrivningen av trädens variation är tydligare. I planbeskrivningen framgår hur många träd som behöver fällas och hur många som bedömts vara naturvärdesträd. Projektet har gjort bedömningen att det finns goda förutsättningar att spara trädet med n1-bestämmelsen. På allmän plats regleras inte bevarande av träd eftersom staden ändå har rådighet över vad som genomförs på allmän plats. Staden måste ha starka motiv till att kunna reglera jorddjup på kvartermark. Markhöjder är reglerade på plankartan för att marken ska anpassas så att slänten ska återskapas.

Gator och trafik

Yttrande från boende anser också att projektet innebär ökad belastning på Spångavägen och Sedumbacken. Byggförslaget har otillräckligt med parkeringsplatser vilket kommer belasta Sedumbackens parkeringsplatser. Enligt detaljplanen kommer de boende att stiga rakt ut i gång- och cykelbanan från bostaden. Flera boende ser en risk i att Sedumbacken skulle bli trafikerad och att det skulle bli problem med parkering i området.

Boende undrar var infarten till garaget är och hur många bilar det planeras för. Några boenden påpekar att bussarna förbi planområdet redan är fulla och inte klarar fler boende i området.

Flera yttranden anser att byggtiden inte finns beskriven och att byggtiden kommer att skapa svårigheter för boende och förbipasserande. Under byggtiden kommer det att vara farligt för barn att ta sig till skolan samt att leka i området, vilket är oacceptabelt. Barn som leker på de minimala ytorna invid Spångavägen kommer medföra en ökad risk för trafikolyckor där barn är inblandade. Den angöringsplats som planeras i Sedumbacken kommer medföra trafikfara för skolbarnen som går nerför Sedumbacken.

BRFen påpekar att parkeringsgaraget inte är markerat på plankartan, att transformatorstationens placering kommer innebära trafikolyckor på grund av begränsad siktlinje, att trafikutredningen saknar körspårsanalys, att Sedumbacken anges vara dubbelfilig trots att den inte är det, att de boende kommer cykla mot enkelriktat till södra övergångsstället, att trafikutredningen saknar fyra gatusektioner, att föreslagen utformning inte följer stadens riktlinjer gällande angöring och lastning, att angöring av hur distributions- och sopbilar samt hur uppställningsplatser för sopkärl ska fungera inte är beskrivet, att leveranser kommer öka vilket inte är beskrivet och att trafikutredningen konstaterar att utformningsförslaget är en kompromiss.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

I dagsläget trafikeras Spångavägen av ca 7500 bilar. Det planerade parkeringsgaraget bedöms få 32 platser. Ökningen av trafik på Spångavägen bedöms alltså bli marginell.

Sedumbacken är en allmän gata och trafik kan inte hindras att åka upp på Sedumbacken, det är trafikkontoret som ansvar för hur parkeringarna längs med gatan regleras. Staden ser inte att den tillkommande bebyggelsen kommer att innebära någon stor

belastning för Sedumbacken. Angöringsytan invid Sedumbacken kommer endast att anläggas som en parkering för rörelsehindrad om det behovet uppstår. Någon annan trafik till bostäderna är inte tänkt att belasta Sedumbacken. De föreslagna bostäderna har förgårdsmark framför byggnaderna vilket gör att boende inte kommer att stiga rakt ut i gång- eller cykelbanan.

SL är ansvariga för kollektivtrafiken, de har kontinuerligt en översyn över turtätheten. Fler bostäder i ett område kan leda till att turtätheten ökar om det finns ett behov.

Staden kommer att ställa krav på att det ska finnas god framkomlighet för alla trafikslag och att säkerheten ska säkerställas under byggtiden. Exakt hur genomförandet ser ut tas fram först efter att detaljplanen är framtagen och kan inte beskrivas i planhandlingarna. Projektet har inte identifierat att området skulle innebära en specifik risk för barn. Det finns gott om ytor för säker lek i närområdet.

Det parkeringsbehov som skapas i och med föreslagen detaljplan löses inom kvartersmark i garage. Parkeringslösningar och ambitioner med mobilitetsåtgärder finns redovisat i planhandlingarna. Garageinfarten föreslås i markplan i den mellersta byggnaden. Garaget planeras för 32 bilplatser. Parkeringsgaraget behöver inte vara markerat på plankartan, parkering ingår inom bestämmelsen B, Bostäder. Generellt är det dyrt att bygga parkeringsplatser och därför finns starka motiv från byggaktörerna att arbeta med mobilitetsåtgärder och därför möjliggöra att erbjuda färre parkeringsplatser. Kommunen har oftast ett krav att ett visst antal platser ska byggas för att det ska blir ett rimligt antal för det boende att dela på. Hur många parkeringsplatser som staden kräver beror på hur centralt det är och hur långt från kollektivtrafiken området ligger. Just i detta projekt är det beslutat att 0,43 parkeringsplatser per boende ska byggas. Byggaktörerna har möjlighet att bygga fler men kommunen ställer ett minimikrav.

Siktlinjen vid transformatorstationen är avstämt med ansvarig för trafiklösningen och är godkänd. Att det finns enkelriktade cykelbanor i staden är en medveten utformning av trafikkontoret och är inte en specifik fråga för denna detaljplan.

Stadsbyggnadskontoret har kompletterat planhandlingarna med bilagorna med sektionerna för trafikutformningen. Det senaste trafikförslaget är avstämt med Trafikförvaltningen.

Projektet har inte räknat med att Sedumbacken är dubbelfilig vid trafiklösningen, gatans bredd påverkar inte trafikförslaget. Gällande specifika synpunkter om angöring, sophämtning och körspårsanalyser så är trafikutformningen framtagen av Exploateringskontoret och godkänd som acceptabel lösning. Trafikkontoret har inte haft något yttrande i granskningen. Gällande synpunkt att utformningsförslaget för trafik är en kompromiss så innebär planprocessen alltid kompromisser. Till exempel så är det önskvärt att parkering för rörelsehindrad ska skapas på kvartersmark. För en av byggnaderna möjliggörs istället sådan parkering på allmän plats (om det blir nödvändigt) för att undvika att ta mer grönyta i anspråk.

Hälsa, barnkonsekvenser och påverkan på befintliga boende

BRFen har följande synpunkter gällande buller; Utredningen markerar problem med stomljud, utredningen har ett fel gällande antal bilar på Sedumbacken, Utredningen räknar med buller från den befintliga transformatorstationen trots att den nya är större. Kritik kommer också gällande att bullermätningar har gjorts vid lågtrafik. Ca 2/3 av bostäderna kommer få balkonger där bullret kommer överstiga riktvärdena. Avgaser och buller vid vägbanan gör att platsen är olämplig för byggnation.

Yttranden anser att dagsljusstudier borde tagits fram för angränsande bostäder. Framtagna solstudier är missvisande då det vid sommarsolstånd kl 18 är fyra timmar kvällssol kvar. *BRFen* samt flera boende påpekar att kvällssol försvinner för boende. En boende tycker att solstudiens bilder är svåra att tolka.

Flera boende är oroliga för att sprängningar och markarbeten kan komma att skada deras byggnader. En boende anser att staden inte har informerat om när byggprojektet är tänkt att starta, hur mycket som ska sprängas och hur lång tid projektet kommer att ta. Flera yttranden anser att värdet på fastigheterna kommer att minska och undrar hur kommunen ska ersätta detta.

Boenden är oroliga över att den nya bebyggelsen kommer slita på angränsande BRFs gemensamma ytor vilket kommer leda till friktion mellan områdena. Boenden saknar en socialt värdeskapande analys samt en barnkonsekvensanalys. Förslaget befaras innebära

stor påverkan på befintliga boendes barn och dåliga förutsättningar för inflyttade barn. Barnkonsekvenserna har inte beaktats vilket är lagkrav enligt barnkonventionen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Det finns inga nationella riktlinjer för stomljud. Planhandlingarna rekommenderar att byggnaden anpassas med avseende på stomljud. Bullerutredningen har uppdaterats gällande antal bilar på Sedumbacken, revideringen leder inte till någon ändrad bedömning om bullersituationen. Avståndet till transformatorstationen är över 15 meter vilket enligt verksamhetsutövaren är tillräckligt för att inte skapa störningar avseende buller eller elektromagnetisk strålning. Verksamhetsutövaren, i detta fall Ellevio, är enligt lag ansvarig för att inte medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljö, se Miljöbalken 2 kap 3§. Bullerutredningars resultat baseras på beräkningar som tar hänsyn till bland annat trafikmängder. Bullerutredningen utgår således inte från mätning av trafik på plats vid särskild tid. Bostäderna och dess uteplatser inom planområdet uppfyller trafikbullerförordningen. Luftkvaliteten på platsen har bedömts vara acceptabel för bostadsbebyggelse.

Dagsljusstudier tas endast fram vid mycket problematiska förhållanden där det bedöms vara stora svårigheter att bygga bostäder med acceptabel mängd dagsljus eller där påverkan på närliggande bostäder blir stor. Föreslagna byggnader kommer inte påverka befintliga bostäder på ett sådant sätt att en dagsljusstudie är motiverad att ta fram i detaljplanen. I planbeskrivningen finns beskrivet när befintlig bebyggelse kommer att skuggas vid vårdagjämning och sommarsolstånd i både bild och text. Stadsbyggnadskontoret ser inte att påverkan är betydande för några boende gällande minskat solljus.

Byggaktören ansvar för att inga befintliga byggnader tar skada under byggskedet. Frågor rörande byggnations tidplan och tillvägagångssätt hänvisas till byggaktören, Stockholms hem. Den befintliga luftleda elledningen förbi området behöver tas ur bruk innan byggnation, detta förväntas genomföras under år 2022

I översiktsplanen finns redovisat hur stadens tänkta utbyggnadsstrategi ser ut. Boende i områden där komplettering är redovisat kan förvänta sig att kunna påverkas av eventuella framtida nybyggnadsprojekt. Bedömningen är att aktuell detaljplan innebär att ett fåtal bostäder påverkas med minskad kvällssol.

Stadsbyggnadskontoret gör bedömningen att det allmänna intresset av 75 nya bostäder motiverar den eventuella påverkan som

projektet innebär. Stockholms stad ger ingen ersättning för eventuella värdeminskningar.

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att detaljplanen har för liten omfattning för att en separat socialt värdeskapande analys eller barnkonsekvensanalys ska tas fram. Dessa frågor tas hänsyn till genom hela planprocessen i det löpande arbetet. Stadsbyggnadskontoret bedömer att det finns goda förutsättningar för fri lek och vistelse i direkt anslutning till planområdet.

Övriga frågor

Flera boende hänvisar till att "Områdesanalys för centrala Bromma" inte finns med som underlag till planhandlingarna. Boenden anser att planförslaget går emot analysen och att byggnader inte ska överstiga 2-3 våningar. Boenden anser också att områdesanalysen ska offentliggöras.

BRFen hänvisar till att endast delar av Miljöförvaltningens underlag för behovsbedömning har tagits hänsyn till, att det inte finns plats för tillräckligt miljöstationsrum samt till att det inte finns tillräcklig yta för det svackdike som föreslås.

En boende har förstått det som att transformatorstationen föreslås flyttas till norra sidan av Sedumbacken vilket skulle påverka vegetation och befintlig bebyggelse.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Områdesanalysen för centrala Bromma beskriver de värden som finns i den befintliga bebyggda strukturen. Aktuell detaljplan innebär en ny årsring i utbyggnaden av området, Stadsbyggnadskontorets bedömning är att förslaget inte ger upphov till skada av de värden som beskrivs i analysen. Ingen del i analysen ger förslag till hur eventuell bebyggelse bör utformas i förslaget planområde.

Handläggare från Miljöförvaltningen har varit delaktig i planprocessen. Miljöförvaltningen hade inga synpunkter på detaljplanen under granskningen. Byggaktören planerar för både grovsoprum och sortering av olika fraktioner för återvinning, yta finns för detta. Yta för svackdike har studerats och får plats inom kvartersmarken.

Beskrivningen av flytten av transformatorstationen kan i granskningshandlingarna tolkas som att den ska flyttas norrut. Det föreslagna läget är norr om korsningen mellan

*Sedumbacken/Spångavägen, på sydvästra sidan om Sedumbacken.
Transformatorstationens placering framgår av plankartan.
Planhandlingarna har förtydligats angående detta.*

Remissinstanser

Länsstyrelsen

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintrasse enligt 4 kap 8 § miljöbalken, Natura 2000-områden:

Dagvatten från planområdet leds delvis till Kyrksjön i Natura 2000-området Kyrksjölöten. Enligt 4 kap. 8 § miljöbalken får en användning av mark och vatten som kan påverka ett Natura 2000-område och som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken ske endast om sådant tillstånd har lämnats. Ett sådant tillståndsärende för dagvattenhantering inom planområdet handläggs nu hos Länsstyrelsen (Länsstyrelsens dnr 521-56849-2020).

Eftersom planen ger rätt till en sådan markanvändning som avses i 4 kap. 8 § miljöbalken bör planen inte antas utan att dagvattenhanteringen fått tillstånd. Av tidsplanen i planbeskrivningen bör det därför framgå att planen inte ska antas förrän dagvattenhanteringen har fått tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Naturvårdsverket har anfört att, i svårbedömda fall, ska tillståndsfrågan prövas i sin helhet innan kommunen beslutar om att anta detaljplanen (se Naturvårdsverkets handbok 2017:1, sid. 104).

Om tillstånd för dagvattenhanteringen inte lämnats vid ett antagande kan Länsstyrelsen komma att ta upp planen för prövning enligt 11 kap. 10 § PBL. Planen kan då komma att upphävas enligt 11 kap. 11 § PBL.

Rådgivande synpunkter

Trafikbuller: Kommunen har inför granskningsskedet infört en planbestämmelse som anger att bostäder ska utformas så att riktvärden för buller klaras. Länsstyrelsen anser att kommunen istället bör reglera exempelvis att minst hälften av bostadsrummen i varje lägenhet orienteras mot en tyst sida, samt att enkelsidiga lägenheter mot en viss gata ska vara mindre än 35 m², i enlighet med vad som framgår på PBL Kunskapsbanken

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande
*Stadsbyggnadskontoret avser invänta tillstånd för
dagvattenhanteringen innan antagande av detaljplanen.*

*I bygglov prövas lägenheternas lämplighet med hänsyn till gällande
riktlinjer för trafikbuller. Detaljplanen har visat att bostäder är
möjliga att uppföra på platsen, stadsbyggnadskontoret anser inte
att plankartan bör reglera specifikationer om utformningar
gällande trafikbuller.*

Stockholm Vatten och Avfall

Stockholm Vatten och Avfall ser positivt på att det planeras miljöhus med återvinning. Stockholm Vatten och Avfall vill understryka att utrymme för samtliga förpackningsslag bör planeras in, samt även plats för grovavfall. I enlighet med stadens lokala avfallföreskrifter är det inte tillåtet av fastighetsägare till flerbostadsfastigheter att hänvisa de boende till kommunens återvinningscentraler. Fastighetsägaren ska möjliggöra omhändertagande av hushållens grovavfall, antingen via soprum eller uppställningsplats för container.

Stockholm Vatten och Avfall förordar att det även möjliggörs för matavfallsinsamling för att uppnå målen i stadens avfallsplan och miljöprogram. Fr.o.m. 1 januari 2023 blir dessutom matavfallsinsamling obligatoriskt för samtliga hushåll. Stockholm Vatten och Avfall vill framhålla att maskinella system alltid förordas framför manuella system och förordar att botten tömmande markberhållare används som avfallslösning i detta fall. Dragvägen mellan kärlskåp eller miljöhus och angoringsplatsen bör planeras i ett tidigt skede för att säkerställa god arbetsmiljö för hämtpersonalen.

Spillvatten: Ny spillvattenledning behöver byggas i Spångavägen. Avledning av spillvatten med självfall tillåts ej för våningsplan belägna under omgivande marknivå. Därför kommer våningar under marknivå att behöva pumpa spillvatten till högre anslutningsnivå inom fastigheten. Sådan intern pumpstation bekostas ej av Stockholm Vatten och Avfall.

Vatten: Ny vattenledning behöver byggas i Spångavägen. Lägsta vattentryck i förbindelsepunkt motsvarar nivån + 50 m vilket vid normalt anordnande av installationen kan innebära att intern tryckstegring erfordras för tappställen över nivån +30 m. Sådan tryckstegring bekostas ej av Stockholm Vatten och Avfall.

Dagvatten: Ny dagvattenledning behöver byggas i Spångavägen. Hanteringen av dagvatten skall följa Stockholms stads dagvattenstrategi. Det är viktigt att markhöjder och grönytor planeras så att dagvatten kan tas om hand (fördröjning och rening) inom fastigheten. Därefter kan avledning ske till kommunal dagvattenledning.

Synpunkter på plankarta: Det är viktigt att den konceptuella utformningen för dagvattenhantering i dagvattenutredningen arbetas in i plankartan.

Övrigt: Då Stockholm Vatten och Avfall kommer att bli tvungna att bygga ledningar på grund av denna exploatering är det viktigt med en tät dialog angående tidplan. Stockholm Vattens och Avfalls riktlinjer kring fritt avstånd till ledningar ska hållas, detta för framtida drift. Stockholm Vatten avgör var förbindelsepunkter ska placeras i enighet med Allmänna bestämmelser för brukande av allmänna vatten- och avloppsanläggningen (ABVA)

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Byggaktören planerar ett miljörum med möjlighet att lämna grovsopor. Dagvattenutredningens koncept är möjligt med plankartans utformning. Möjligheterna att styra utförande av dagvattenhantering är begränsat i detaljplan.

SVOAs yttrande har vidarebefordrats till byggaktören och till exploateringskontoret vilka ansvarar för genomförande av detaljplanen och tillhörande systemhandlingar.

SSBF

Hantering av olycksrisker: Utifrån riskidentifieringen som gjordes vid samrådet fann SSBF inga riskkällor i närheten till aktuellt planområde som bedömdes kunna medföra förhöjda risknivåer.

Möjlighet till räddningsinsatser: SSBF ser positivt på att utrymning planeras utföras med trapphus Tr2 och inte med hjälp av räddningstjänstens utrustning. SSBF skickar också med synpunkter som rör projekteringen av fasader.

Övrigt: SSBF rekommenderar fortsatt samverkan kring frågorna om det finns osäkerhet i hur ovanstående yttrande ska beaktas i resterande del av planprocessen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

SSBFs yttrande är vidarebefordrat till byggaktören som ansvarar för genomförande av detaljplanen.

Trafikförvaltningen

Trafikförvaltningen saknar beskrivning av planerad gatusektion för Spångavägen vilket krävs för att kunna granska utformningen avseende t.ex. utformning av hållplats kopplat till cykelvägen samt gatans bredd. Den trafikutredning som tillhörde samrådshandlingarna anger att sektioner finns i bilaga men dessa är inte inkluderade i tillgängligt material. I denna anges att Spångavägen planeras smalnats av till 7,0 meter i enlighet med RiBuss. Trafikförvaltningen önskar förtydligande om förslaget möjliggör detta samt en fortsatt dialog innan detaljplanen antas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Exploateringskontoret har i samband med framtagandet av systemhandlingen fört dialog med Trafikförvaltningen om gatusektionen. Trafikutredningen har kompletterats så att bilagorna ligger med i utredningen till antagandet av detaljplanen.

Lantmäteriet

Lantmäterimyndigheten noterar att användningen parkeringsgarage (P1) har tagits bort ur planförslaget inför granskningen. I planbeskrivningen nämns dock parkeringsgarage (P1) som eget ändamål, bl.a på s 23 där det anges att garaget kan bilda egen fastighet, vilket inte längre stämmer. Vidare omnämns parkeringsgarage som ändamål under 'användning av mark' i texten om fastighetsrättsliga frågor. Under 'fastighetsbildning' anges att byggnadskvarteret kan delas in i flera fastigheter genom tredimensionell fastighetsbildning vilket inte längre är möjligt då P1 är borttaget.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Justeringar har gjorts i planbeskrivningen utifrån Lantmäterimyndighetens yttrande.

Ellevio

Ellevio hänvisar till tidigare yttrande vid samråd. Bestämmelser b1 och b2 behöver justeras så att plankarta och planbeskrivning överensstämmer.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Justeringar har gjorts i planbeskrivningen utifrån Ellevios yttrande.

Swedavia Bromma Airport

Ingen erinran.

Miljöförvaltningen
Ingen erinran.

Trafikverket
Ingen erinran.

Sthlm Exergi
Ingen erinran.

Intresseorganisationer

Bromma hembygdsförening
Föreningen vidhåller uppfattningen från samrådet att de föreslagna byggnaderna på 4 respektive 5 våningar generellt måste sänkas till högst 3 våningar för att bli rimligt anpassade till platsen.

Samfundet St:Erik
St:Erik hänvisar till samrådsyttrandet vilket framhöll att det är viktigt att de nya husen upplevs komplettera smalhusbebyggelsen vid Spångavägen och att de utformas som ett nytt avslut av stadsdelen Riksby i väster. Om nya byggnader ska tillkomma här bör de placeras med större avstånd till Spångavägen med plats för träd och gestaltas så att de volymmässigt harmoniserar bättre med bebyggelsekaraktären i smalhusområdet intill. Förslaget till ny bebyggelse bör omarbetas eller, om detta visar sig vara svårt med hänsyn till de befintliga förhållandena på platsen, är det lämpligare att avstå från att bygga.

Sakägare enligt fastighetsförteckningen

BRF Riksbyhöjden
Föreningen anser att detaljplanearbetet ska avbrytas med följande argument.

1. Planprocessen har inte följt intentionerna i PBL

Föreningen anser att enskilda intressen samt allmänna intressen som miljö, natur, kultur, trafiksäkerhet eller barn inte har vägts in. Staden redovisar inte hur avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen har gjorts. Förslaget ligger inte i stadens långsiktiga mål för stadsbyggnad. Planprocessen har använts som ett medel för att driva igenom ett dåligt utformat förslag. Nya tätt placerade fastigheter på skyddad naturmark, på en för smal skogsremsa, i direkt anslutning till en högratifierad huvudled och med alldeles för höga hus. Nästan inga förändringar har gjorts i handlingarna sedan

samrådet - trots skarpa synpunkter från tunga remissinstanser och boende.

2. Detaljplanen följer inte PBL

Vid planläggning får mark tas i anspråk och bebyggas endast om marken från allmän synpunkt är lämplig för ändamålet och hänsyn ska tas till bland annat miljön. Föreningen anser inte att platsen är lämplig för byggnation. Föreningen ser att höjden på husen är mer satta efter Byggherrens krav på lönsamhet än på de lagliga hänsyn som ska tas i ett planarbete.

Varsamhetskravet i PBL uppnås inte med liggande planförslag med avseende på byggnadshöjd, påverkan på grannars solljus, placeringen vid trafikerad gata samt skilt karaktärsdrag från omgivande bebyggelse.

Föreningen ifrågasätter varför del av Spångavägen har tagits med i planområdet trots att detta inte behövs då ingen ny användning föreslås för Spångavägen. Föreningen undrar om detta är ett sätt för handläggarna i projektet att skapa ett annat syfte med detaljplanen för att kunna få igenom projektet. Föreningen hävdar att medlemmar har hört av sig till handläggare i projektet gällande frågan utan att ha fått svar.

3. Nya förutsättningar

Under planarbetet har omvärlden förändrats och nya förutsättningar tillkommit.

Från att planarbetet startade har det blivit än mer fokus på växthuseffekten och vår miljö.

Swedavia har under september 2020 markerat att Bromma flygplats bör läggas ned i förtid. Detta ger möjligheter för Staden att bebygga ett mycket stort område som kommer ha en stor och tät befolkning. Det är då desto viktigare att behålla den omgivande naturen och inte slösa bort och förstöra mark med stora ekologiska värden. Staden satsar pengar på att "Ekar och grodor ska bevaras i Bromma" samtidigt som denna detaljplan innebär att minst 7 bevarandevärda "naturvärdesträd" avverkas. De är i dagsläget individuellt skyddade av nuvarande detaljplan. Dessutom får sträckan för den cykliska groddjursvandringen ytterligare en barriär som resulterar i än mer döda djur.

4. Luckor och felaktigheter i utredningsmaterialet

Följande fel anser föreningen finns i planhandlingarna.

- Det saknas en fullständig Miljökonsekvensbeskrivning för området. Det kommer i ett senare läge göras en begränsad MKB enbart för dagvattenhanteringen. Det anser föreningen är för sent och för lite.
- Den kumulativa effekten av att förstöra flera skogsbryn är inte utredd. Vikten av dessa skogsbryn tas bland annat upp i "Artskyddsutredning Duvhök". Att genomföra den nya detaljplanen vid Sedumbacken kan då innebära att den planerade bebyggelsen som kommer ta flera skogsbryn vid Linta eventuellt inte får exploateras.
- Missvisande bilder och text med syfte att förminska den stora förändringen. Beskrivningen visar inte att hela det norra tredje huset står på rödmärkt natur, naturvärdesklass 2.
- Flera utredningar om groddjur i planområdet är framtagna och har inte beaktats i planarbetet. I planen finns inga direktiv om byggregrektioner under de årliga vandringarna för groddjuren.
- Endast utvalda delar av Miljöförvaltningens "underlag för behovsbedömning" har genomförts. Det saknas en landskapsanalys över "spridningssamband för eklevande arter, barrskogsfåglar och groddjur". Miljöförvaltningen konstaterar vidare att "Området utgör kärnområde för stadens gröna infrastruktur och ingår i habitatnätverk för groddjur, eklevande arter och barrskogsfåglar". Varken hur Stadens mål för frisk luft skall uppnås eller beskrivning om hur byggherren ska minimera störningar under byggtiden finns redovisat i planhandlingarna trots påpekande från Miljöförvaltningen. Problem som kan komma att uppstå för boende och trafik nämns inte heller i planbeskrivningen.
- Missvisande text om skogen i planförslaget. I den inledande texten står att planområdet i huvudsak består av tall och ek. Det finns även flera olika ädellövträd samt en viktig miljö för fåglar med uppvuxna snår av slånbar.
- Antal träd som måste fällas och som idag är individuellt skyddade av gällande detaljplan framgår inte.
- Omöjligt krav på att spara ett träd i området. Detta träd (markerat n1) är mycket svårt att spara i verkligheten. Den ek det handlar om har troligen ett väl utbrett rotsystem med en diameter på minst 15 m och ligger precis i vägen för dagvattenmagasin mm.
- Bestämmelser för "naturområde" i planen saknas helt.

- P-garage är inte markerat på plankartan. Det finns inte heller något angivet krav på planteringsbar jord över P-garaget bjälklag något som fanns i samrådsförslaget.
- Transformatorstationen placering "skapar" trafikolyckor på grund av begränsad siktlinje. Trafikutredningen kräver en 15 m fri siktlinje vid infarten till Sedumbacken.
- Trafikutredningen saknar körspårsanalys för backande fordon i skymd kurva. Det finns ingen redovisad körspårsanalys och plan för hur angöring av lastfordon ska göras till södra huset.
- Sedumbacken anges vara dubbelfilig i planhandlingarna men vi som bor i området vet att man inte kan mötas när det finns parkerade bilar.
- Byggnadernas 224 cyklar kommer cykla mot enkelriktat till södra övergångsstället varje gång man åker mot Brommaplan, samtidigt som gångbanan planeras till endast 2,05 m.
- Trafikutredningen saknar fyra gatusektioner.
- Föreslagen utformning följer inte stadens riktlinjer för angöring gällande angöring och lastning.
- Angöring av hur distributions- och sopbilar samt hur uppställningsplatser för sopkärl ska fungera är varken beskriven eller utredd.
- Angöring av leveranser kommer öka vilket inte är beskrivet eller finns möjlighet till för vid planområdet.
- Trafikutredningen konstaterar att "Utformningsförslaget är en kompromiss", vilket i praktiken innebär att det finns flera avsteg från Stadens riktlinjer "Gata Stockholm" och att angöringen till husen inte fungerar i verkligheten.
- Avsaknad av barnkonsekvensanalys. Förslaget kommer att innebära stor påverkan för barnen i både befintligt område och dåliga förutsättningar för de nyinflyttade barnen.
- Bullerutredningen markerar problem med stomljud. Utredningen har även ett grovt fel i antal fordon som passerar upp/ned via Sedumbacken.
- Bullerutredningen räknar med ljud från den befintliga elnätstationen. Den nya, som är mycket större är inte bedömd i utredningen.
- Enligt boende har mätningar av bullerutredningen skett vid lågtrafik, klockan 14 en fredag och en söndag på sommaren.
- Tysta byggperioder villkor saknas i planen.
"Artskyddsutredning Duvhök" kräver att ljud från framtida byggen inte får störa under häckningssäsongen. Detta krav

saknas i planen. Detta gäller även under den årliga groddjursvandringen.

- Det finns inte plats för det svackdiket som dagvattenutredningen föreslår.
- Miljöstationshanteringen följer inte Stadensriktlinjer och kommande skärpta krav. Sträckan mellan sopbil och planerat miljörum överstiger arbetsmiljöverkets AFS och stadens riktlinjer.
- Dagsljusstudie för de värst drabbade lägenheterna saknas.
- "Områdesanalysför Bromma" saknas som underlag.
- Byggnadernas höjder är högre än naturreservatets trädtoppar på andra sidan vägen och högre än byggnaderna kring torget på vår höjd. Denna orimliga höjdskillnad framgår mycket dåligt i materialet.
- Avsaknad av krav på maximalt antal våningar i plankartan tillåter att byggnaderna blir högre än angivet i planhandlingarna. Höjden tillåter ytterligare en våning.
- Föreningen anser att felaktigheter medvetet har gjorts för att vilseleda byggnadsnämndens ledamöter.
- Byggnaderna beskrivs missvisande som lamellhus trots att höjden innebär att de är skivhus. Beskrivningen att bebyggelsen ansluter sig i form till den äldre bebyggelsen är också missvisande.

5. Urbant stråk? Ny årsring?

Ett urbant stråk kommer inte kunna byggas längs med Spångavägen. Beskrivningen att bebyggelsen innebär en ny årsring är bara ett motiv för att bebyggelsen ska kunna skilja sig från befintlig bebyggelse.

6. Ekonomisk kompensation

Föreningens styrelse kommer att begära ekonomisk kompensation om planförslaget går igenom. Detta på grund av förlorad natur, soligt västerläge, försämrade parkerings- och trafiksituation, begränsning av torgets användning, ökat slitage på föreningens lekplats, insyn till lägenheterna och försämring av utsikter. En lämplig kompensation är att dagens tomträtt överlåtes till föreningen för ägande.

7. Förändringar i Detaljplanekartan sedan samrådet

Yttrandet beskriver vilka ändringar som har skett i plankartan sedan samrådet samt beskriver att trädet markerat med n1 samt träden kring transformatorstationen inte kommer att kunna bevaras i och med ledningar och byggnationen.

8. Förändringar i planbeskrivningen sedan samrådet

Yttrandet beskriver vilka ändringar som har skett i planbeskrivningen sedan samrådet. På ett ställe står det felaktigt att ett fåtal större träd kan sparas.

9. Bakgrund

Programmet för centrala Bromma har inte hanterat frågor om terränganpassning, grundläggningskostnader eller anpassning till natur och befintlig bebyggelse.

Föreningen anser att inga viktiga synpunkter har beaktats överhuvudtaget.

Föreningen beskriver att området är prisbelönt och anses som ett gott exempel på nybyggd trädgårdsstad.

Syftet med gällande detaljplan för området beskrivs.

En schematisk bild över hur en naturvärdesinventering bedöms bifogas yttrandet.

10. Avslutningsvis

Planprocessen har inte varit lyhörd och tagit hänsyn till inkomna synpunkter. Förutsättningarna för byggande har förändrats och det är inte motiverat att bygga på grönområden i Stockholm.

Föreningen önskar en större varsamhet med pengar, tid och miljö i framtiden. Inga parter gynnas av detta förslag, inte ens

Stockholms hem. Föreningen kräver att arbetet upphör och kommer annars att överklaga ett beslut.

JA, MA

Protesterar mot planförslagets utformning med följande anledningar:

Naturvärden förstörs: Enligt naturvärdesinventeringen har området högt naturvärde och är av riksintresse för de Geer-moräner.

Området är hemvist för paddor och en viktig transportsträcka till och från våtmarksområdet vid Kyrksjön. Paddor är fridlysta och en ekologisk nyckelart.

Ökad risk för olyckor där barn är inblandade och att nyttjandeytor saknas: Kilen mellan Spångavägen och Sedumbacken medger minimalt eller inget utrymme för nyttjandeytor såsom parkering, soprum, lekplatser m.m. Risken för trafikolyckor med barn ökar på grund av avsaknaden av ytor. Ingen barnkonsekvensanalys har gjorts. Berörd del av Spångavägen har högre belastning nu än tidigare. Ca 2/3 av bostädernas balkonger kommer ha buller som överstiger riktvärdena.

Utformningen av husen står i strid med varsamhetskravet i Plan- och bygglagen: Föreslagen bebyggelse är inte anpassad efter befintligt områdes utformning, höjd och täthet. Detta står i strid med varsamhetskravet i Plan- och Bygglagen.

Boenden skickar med samrådsyttrandet och anser att yttrandet har förvanskats i samrådsredogörelsen. Boenden anser att samrådsredogörelsen ska ändras så att synpunkterna följs ordagrant och att projektets handläggare ska JO-anmälans om liknande förvanskningar sker.

NV

Trafikkontorets satsning TEMA.4.9.1.18. Förstärkning av ekmiljöer och en artikel i Mitt i Bromma anger staden att de ska satsa 20 miljoner kronor på att gynna ekbeståndet och grodpopulationen i Riksby under 2020-2022. Samtidigt medger planerna vid Sedumbacken/Spångavägen en skövling av en större mängd ekar. Dessa två planer kolliderar med varandra, hur har staden resonerat och hur har kontakten mellan stadsbyggnadskontoret och Trafikkontoret i Stockholm varit?

DK

Den nya planen ger möjlighet till att bygga på mark som tidigare skyddades som naturmark i den ursprungliga planen för Sedumbacken. Den biologiska mångfalden i anslutning till Sedumbacken skadas till följd av trädfällning.

Miljökonsekvensbeskrivning saknas trots att den borde följa med då naturvärden påverkas. Även Kyrksjön (Natura-2000-område) påverkas negativt av förslaget. Ljusinsläppet från väster påverkas negativt av de nya husen.

KS

Flyttade till området med tanke på närhet till natur, koloniområden, lugnet och avskildheten från trafik och kommers. Föreslagen bebyggelse kommer leda till att solljuset från torgets håll kommer att försvinna. Minskat solljus i området kommer göra att värdet på lägenheterna sjunker.

I området är det idag en grannsamverkan och ”alla känner alla”-känsla vilken riskerar att försvinna.

I skogen som ni avser bygga hus i finns bär, växter, djur och träd som är speciella och många är fridlysta. De-Geer moränen och den naturklassade marken runt den borde sparas. Det finns anledningar till att man fridlyser och märker mark för att inte exploateras. Trafik och insyn kommer öka markant i befintligt bostadsområde. Att utfart i Sedumbacken tillåts utgör en stor trafikfara för både

barn och vuxna, cyklister, bilar och gående. Även Spångavägen kommer att få ökad belastning och redan idag är bussarna fulla vid rusningstrafik och även bilköerna är långa. Det kommer vara trafikfarligt för barn på väg till och från skolan under byggtiden och även efter det då trafikmängden ökar.

Om Bromma flygplats läggs ner och det då är möjligt att bygga 30 000 bostäder känns det futtigt att klämma in 75 lägenheter i det här området.

Förslaget bryter mot PBL då en ny plan tas fram för ett område där det redan finns en detaljplan. Barnen har inte rådfrågats och de har enligt barnkonventionen rätt att blir tillfrågade när deras miljö påverkas.

Ni har inte informerar om när byggprojektet är tänkt att start, hur mycket som ska sprängas och hur lång tid projektet kommer att ta. Informationen behövs för att kunna planera en eventuell flytt.

PE

Boenden skickar in samrådssynpunkterna med följande tillägg.

Det som framkommit i kompletterande utredningar sedan samrådet visar på risk för påverkan på Duvhökens revir där man sorgsamt inte valt att ta hänsyn till de kumulativa effekter ytterligare bebyggelse innebar vilket man är skyldig att göra enligt lag. Det framgår mycket tydligt i artskyddsutredningen avseende Duvhök att beslutet om byggnation på Sedumbacken inte kan tas innan man valt att stoppa eller revidera programmet för centrala Bromma.

Boenden ifrågasätter projektets bedömning att Natura 2000-området inte påverkas eftersom man inte tillför några skadliga ämnen. Det går inte att ha insyn i underleverantörernas utsläpp i själva byggnationsprocessen. Försiktighetsprincipen skall gälla enligt EU-lag. Det är konstaterat att dränering sker till Kyrksjön! Det torde därmed inte alls stå klart att betydande miljöpåverkan kan uteslutas. I vilken utsträckning tas hänsyn till kumulativa effekter av det som planeras byggas på Bromma Flygplats? Har Staden och Länsstyrelsen bedömt de kumulativa effekterna?

Boenden anser att det är anmärkningsvärt att inget anges om hur staden tänker kompensera för groddjuren trots att utredningen från Calluna anger att åtgärder längs Spångavägen torde ha stor påverkan på populationen paddor i området. Det behöver redogöras för varför staden bortser från artskyddsförordningen.

Boenden har synpunkter på att ljuset i bilderna för solstudien är för dåligt så att det inte går att se på bilderna vilken påverkan solen har på området.

SK

Enskilda ledamöter i Stockholms stadsbyggnadsnämnd måste kunna förklara varför det inte tas någon hänsyn till de remissinstanser (Bromma stadsdelsnämnd, skönhetsrådet, hembygdsföreningen, etc.) som ej godkänt, eller haft synpunkter på projektets storlek och utseende. Hänsyn har inte heller tagits till sakägares synpunkter.

En förutsättning för beslutsfattare att ställning till projektet måste vara att vederbörande varit på plats. Var god ange om ni sett den tänkta byggplatsen.

IB

1. Bygg inte för det fina området på Sedumbacken.
2. Skog måste skövlas, bl.a. måste tidigare skyddade ekar och träd tas ned.
3. Naturvärde åsidosätts och går förlorade.
4. Solljus försvinner för närmast boende.
5. De tänka husen ligger utmed en trafikerad väg och passar inte in i övrig bebyggelse.
6. Elhuset som behöver vara större, föreslås flytta till norra sidan av Sedumbacken. Det innebär att ytterligare mark behöver sprängas bort och träd sågas ner. Det är nära tomtgränsen till radhusen på norra sidan av Sedumbacken.
7. Vi som har bosatt oss här, har gjort det för den fina utsikten och närheten till naturen. Har det ingen betydelse?

SP

Ingen hänsyn har tagits till närliggande byggnation/hus. Förslaget kommer leda till insyn i flerfamiljshusen.

Skogen intill Sedumbacken har viktiga naturvärden. Ett av husen i förslaget är placerade på rödmarkerat område, varför? Staden och Sverige har spenderat miljoner på rödlistade arter i området så som duvhök, blåsippa och groddjuren som rör sig uppåt Sedumbacken för att övervintra. Ytterligare grodtunnlar behövs och det bör projektet bekosta. Hur har hänsyn tagits till gjorda inventeringar? Ekar och tallar som ingår i ett viktigt ekologiskt samband kommer att tas bort. Hur många kommer tas bort och hur många kommer ersättas? Kyrsjöns Natura2000-område kommer att påverkas av

projektet trots att det inte får, det är inte okej. En miljökonsekvensbeskrivning bör tas fram med tanke på påverkan på naturvärdena.

Den angöringsplats som planeras i Sedumbacken kommer medföra trafikfara för skolbarnen som går nerför Sedumbacken och korsar Spångavägen. Trafikökningen i samband med bygget men även fler boende behöver utredas.

En barnkonsekvensanalys behöver göras då detta är ett lagkrav enligt barnkonventionen när barn påverkas.

Utsikten mot skog kommer förstöras och solstrålar från väster på eftermiddagen under vår och höst samt efter kl 19 på sommaren kommer att försvinna för boende på Sedumbacken.

Stockholmshem AB är under ledning av Björn Ljung som också är ledamot i Stockholms stadsbyggnadsnämnd. Han uppfyller alla punkter på jäv och fattar beslut om saker i eget intresse. En jurist kommer att kopplas in för att bestrida de beslut som Björn Ljung är och varit involverad i.

Enligt PBL är det inte tillåtet att skapa ”en ny plan i planen” om den nya strider mot syftet i den ursprungliga planen. Ursprungssyftet med bygget av Sedumbacken var att skydda naturen samt att skapa bostäder som finns på höjden.

Sänk höjden och bygg hus som är anpassade efter intelligande område. Befintligt område riskerar en värdeminskning, hur ersätter ni dessa hushåll ekonomiskt?

AP

Boenden har skickat med filmer som visar trafiksituationen och gaturummen i området.

Boenden skriver att valet att flytta till Sedumbacken berodde på uteplats och att området i sig är trivsamt, avskilt och naturnära. Nu kommer utsikten bli en husvägg.

Trafiken har ökat markant i Bromma i och med nya bostadsområden som t.ex. Beckomberga, Annedal och Vällingby. Under rusningstid är det långa bilköer på både Spångavägen, Bällstavägen samt Kvarbacksvägen vilket bidrar till att många tar genvägar via t.ex. Eneby och Bromma Kyrka. I förlängningen är det

Brommaplansrondellen som borde åtgärdas innan man bygger mer i Bromma. Även bussarna är hårt belastade och går fulla.

Vad gäller byggnationen på Spångavägen ligger husen alldeles för nära vägen och är för höga. Ekarna och djur samt natur kommer att påverkas.

Det är inte miljövänligt att bilarna från garaget ska stå och vänta på att komma ut på Spångavägen i och med köerna. Bilparkering på Sedumbacken kommer leda till att det blir svårt att passera där och de som väljer att parkera där kommer även att vänta på torget vilket är en trafikfara för barn.

Lekparken som Brf:en ansvarar för kommer att användas av barn utanför brf:ens område vilket leder till mer slitage och merkostnad. Varför valde man att göra en bullermätning kl 14:00 på en fredag? Bästa utslag skulle ges en vardag morgon kl 7-8 samt 16-19.

DN, SN

Planförslaget kommer ha en kraftigt negativ påverkan på befintliga boendes situation och områdets natur. Området mellan Spångavägen och Sedumbacken är en smal remsa och den tillkommande bebyggelsen kommer uppfattas som intryckt. Bygg istället på gräsfältet på andra sidan av Spångavägen eller på Bromma flygplats när den läggs ner.

Nedan listas punkter på varför förslaget inte är lämpligt.

- Byggförslaget har otillräckligt med parkeringsplatser. Sedumbackens boendeparkering kommer att användas (gästparkering och längs backen upp till Sedumbacken), vilket är otillåtet.
- Barn som flyttar in i de nya husen kommer leka på Sedumbackens lekplatser, vilket inte är acceptabelt då dessa lekplatser är finansierade av BRF.
- Naturområdet är hem till rödlistade arter såsom duvhök, groddjur och blåsippa. Men skogen används även för kojbyggen, kurra-gömma-lek och lek. Närheten till skogen är viktig för barns utveckling då de själva kan gå dit idag utan vårdnadshavaren. Det framgår inte hur hänsyn har tagits till barns bästa i planförslaget, trots att det är ett lagkrav.
- Marknadsvärdet kommer sänkas för Sedumbackens BRF på grund av förstörd skogsutsikt och borttagning av naturområde, skymd sikt till gatan nedanför, insyn,

blockering av solljus och färre parkeringsplatser. Finansiell kompensation för BRF nämns inte.

- Under byggtiden kommer det att vara farligt för barn att ta sig till skolan samt att leka i området, vilket är oacceptabelt. För övrigt får man inte stå med bilar/truckar på Spångavägen utanför Sedumbacken vilket försvårar för byggarbetet.
- Den skymda sikten från parkering längs den lutande Sedumbacken i kombination med backande bilar kommer innebära livsfara för cyklister åkandes nerför Sedumbacken. Ökat antal gång- och cykeltrafikanter längs Spångavägen i kombination med de nya husens portar över GC-vägen kommer innebära förhöjd risk för trafikolyckor.

Lägg ner projektet och välj lämpligare mark istället.

EB

Detaljplanen föreslår att 75 lägenheter läggs längs ett hårt trafikerat vägavsnitt längs Spångavägen. Avgaser och partiklar från vägbanan är ohälsosamt. Men även trafikbuller leder till allvarliga kroniska sjukdomar.

Natur och vackra, harmoniska omgivningar minskar stress och förbättrar hälsan. Riksbyhöjden och dess vackra omgivningar är ett sådant lyckat exempel där arkitekturen står i samklang med naturen. Förstör inte ett befintligt bostadsområde utan rädda gamla ekar och hälsan.

PP

Planförslaget har inte tagit hänsyn till boende, naturvärden, trafiksituation eller inverkan på barnens situation i området Strumpstickan. Planförslaget förändrar den befintliga situationen och gör ett stort intrång i befintligt områdes närmiljö och förändrar vardag och livskvalitet till det sämre för barn och vuxna. Bebyggelsens utformning ger inte heller dess framtida invånare den livskvalitet som bör kunna förväntas. Som boende i området anses nuvarande förslag utseendemässigt inte ta hänsyn till den miljö som den är tänkt att ingå i. Förslaget bör antingen skrotas eller revideras för att bättre anpassas till närområdet.

Bebyggelsen i Riksbyhöjden är inte högre än 2 våningar och syftet med området var att skapa "...ett bostadskvarter med trädgårdsstadens gaturum och detaljer och en arkitektur med Riksbykänsla" (ref. Detaljplan 95 086, Strumpstickan 1). Området är låg trafikerat med grådgata, granngemenskap, trädgårdsmiljö

och stora lektyr för barn. Naturmark ska nu ersättas med lägenheter med bristande boendekvalitet som även riskerar konflikter och olyckor.

Byggelsen

Föreslagen bebyggelse kommer på grund av sin placering och tillåtna höjd att bild en massiv, skuggande vägg gentemot Sedumbacken och dess boende. Områdets karaktär kommer påtagligt att förändras vad gäller områdets karaktär och med över en fördubbling av antalet hushåll.

Föreslagen bebyggelse avviker kraftigt från befintlig bebyggelse längs Spångavägen och även Brommaplans norra delar där alla hus har 2 våningar. Presenterade ritningar och illustrationer är missvisande då de ger intryck av att höjden på de föreslagna byggnaderna ligger i linje med Riksbyhöjden vilket inte stämmer.

Förslagets ”bostadsgård” är en mycket liten yta i nordostläge ovan det tänkta garaget. Övriga utomhusytor är bullerutsatta, branta slänter ned mot Spångavägen. Inga lämpliga ytor för barn redovisas. Det är troligt att de nya husens barn kommer att leka på BRF:ens lekplats och parkmiljö vilket inte kommer tillåtas. Förslaget saknar både en Socialt Värdeskapande Analys och en Barnkonsekvensanalys.

Planförslaget har inte tagit hänsyn till arkitektur och skala i närområdet vilket strider mot varsamhetskravet i PBL 2 kap 6 §. Det är även i strid med anvisningarna i Exploateringskontorets områdesanalys för centrala Bromma (diarieförd 2017-09-22) där skalan anges till 2-3 våningar. Framtagna solstudier är missvisande då det vid sommarsolstånd kl 18 är fyra timmar kvällssol kvar. Denna kvällssol kommer försvinna för mer än hälften av Sedumbackens boende vilket det inte har tagits hänsyn till. Även stora delar av tomten kommer att beskuggas.

Riksbyhöjden är idag omgiven av natur med höga naturvärden enligt Calluna. Det finns en ekskog med moräner med ett rikt art- och djurliv och området är bland annat habitat för vanlig padda och mindre vattensalamander. Groddjuren är fridlysta i enlighet med bilaga 2 i Artskyddsförordningen. Staden har även lagt ner miljoner på att bygga grodtunnlar i området för att skydda paddorna. Calluna bedömde 2015 att ytterligare grodtunnlar borde byggas söderut mot Sedumbacken.

Detaljplaneförslaget gränsar direkt till Kyrklötens naturreservat klassat som ett Natura2000-område och det finns tydliga regler för åtgärder som riskerar att påverka detta. Det är anmärkningsvärt att Staden gör bedömningen att betydande påverkan på naturreservatet kan uteslutas trots tidigare rapport av Calluna 2015 ang påverkan på groddjuren. En tillståndsansökan till Länsstyrelsen enl 7 kap 28 a § miljöbalken och miljökonsekvensbeskrivning borde ha gjorts. Gällande plans syfte var att skydda naturområdet och den planerade byggnationen innebär en betydande miljöpåverkan eftersom hela området nu ska bebyggas.

Barn

Antalet barn i området bedöms fördubblas. Trots det saknas en barnkonsekvensanalys av förslaget vilket även strider mot stadens riktlinjer vid stadsplanering. Planförslaget ger inte utrymme för lek och rekreation. Idag är Sedumbacken väl utformat för att barn ska kunna växa upp säkert, planförslaget försämrar denna möjlighet då naturmark tas i anspråk, trafiken ökar och okända människor kommer röra sig i området.

Trafik

Förslaget innebär ökad efterfrågan på parkering. Gatan upp på Sedumbacken är smal och möte mellan två bilar är endas möjlig om ett fåtal bilar är parkerade längs gatan. Riksbyhöjdens entrétorg kommer att utnyttjas som vändplats vilket leder till trafikstörningar och risk för olyckor. Torgytan används idag som samlings- och lektyta, tillfällig avlastningsparkering m.m. av föreningen. Dessa frågor har inte problematiserats i detaljplaneförslaget.

Sammanfattning

- Träd som är skyddade i den ursprungliga planen kommer avverkas vilket hotar den biologiska mångfalden. Träd som tas ner bör kompenseras genom planering av minst lika många träd i området.
- Utsikten mot skog ersätts med stora kompakta och höga huskroppar
- Den nya planen har inte samma syfte som gällande plan för Sedumbacken och enligt PBL är det inte tillåtet att skapa en ”ny plan i planen” om den strider mot syftet i den ursprungliga planen.
- Barnkonsekvenserna av projektet har inte beaktats.
- Solinstrålningen för befintliga lägenheter kommer att minska. De tänkta husen måste minska minst en våning så att hushöjderna minskas med minst 5 meter.

- Rödlistade arter i området kommer att påverkas.
- Riksintresseklassad De Geer-morän samt röd naturklassning finns i den norra delen, trots det har ett av husen placerats där utan förklaring.
- Ingen miljökonsekvensbeskrivning har tagits fram trots påverkan på naturvärden.
- Bromma flygplats kommer troligen att läggas ner och redan förstörd mark blir tillgänglig för nya bostäder.
- Hur ska dagvattenhanteringen lösas med tanke på förutsättningarna?
- Kyrksjöns Natura2000-område får inte påverkas negativt av förslaget.
- Ytterligare grodtunnalar behövs enligt flertalet utredningar. Stockholms hem bör bekosta dem.
- Platsen för bebyggelse är busstation och gånggenomfart för elever som går på Nya Elementar. Trafiksituationen behöver ses över.
- Sedumbacken har en utfart med en neråtgående lutning på 7 %. Byggnationen bidrar till trafikfara för oskyddade cyklister, barn och vuxna i området. Angöring till det södra huset kommer ske via Sedumbacken vilket är en trafikfara.
- Den insyn som kommer bli i befintliga bostäder innebär ett betydande intrång. Det är en värdeminskning för individen likväl som bostad och bör kompenseras finansiellt.
- Björn Ljungs (ordförande för Stockholms hem AB) och Maria Hannäs (ledamot i samma bolagsstyrelse) närvaro som ledamöter i stadsbyggnadsnämnden kritiserar starkt. De ges utrymme att vara del av beslutsförberedelser, beslutspåverkan samt agera lobbyister vilket väcker misstanke om att beslut i stadsbyggnadsnämnden inte enbart fattas på saklig grund. Det finns misstanke om förekomst av JÄV.

BS, AS

Kräver att Stadsbyggnadsnämnden beslutar att avbryta planarbetet och uppdra åt Stadsbyggnadskontoret att hitta en lämplig ersättningstomt för AB Stockholms hem.

Liggande förslag anses:

- Innebär en olämplig markanvändning som strider mot PBL. Kostnader och miljökonsekvenser är ofullständigt analyserade. En bullrig och instäng utemiljö kommer att erbjudas de som skulle flytta in.
- Inte ha vägt in enskilda intressen överhuvudtaget

- Inte ha vägt in allmänna intressen som miljö, natur, kultur, trafiksäkerhet eller barn. Barnkonsekvensutredning saknas.
- Inte redovisa stadens avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen
- Inte ligga i stadens långsiktiga mål för stadsbyggnad

Tjänstemän som handlagt ärendet anses inte ha lyssnat på de synpunkter som lämnats i samrådet.

Hänvisning görs till BRF Riksbyhöjdens yttrande till utställningsförslaget gällande brister och fel i kommunens planeringsunderlag. Stadsbyggnadskontoret har inte beskrivit de kritiska problem vid förtätning som faktiskt kom fram i samrådet vid utformning av programmet för centrala Bromma. De handlade om terränganpassning, grundläggningskostnader samt anpassning till natur och till befintlig bebyggelse. Detta förslag är ett av de sista från den planeringsperioden.

Planprocessen har varken varit konstruktiv eller lyhörd, såväl lokala politiker som expertorgan har körts över. Samtidigt har förutsättningarna dramatiskt försämrats för bostadsbyggandet.

De inflyttande hyresgästerna kommer att få en bullrig närmiljö i ett inträngt läge. Ingen tycks ha bevakat de tilltänkta hyresgästernas intressen.

AO, JR

Planens syfte och huvuddrag

Förslaget är inte anpassat till omgivande terräng, natur eller befintlig bebyggelse utan avviker från Spångavägen vad gäller arkitektur. Bebyggelsen kan inte sägas vara klimatsmart bara för att fasaden är i trä och sedumtak på burspråken. Att träd avverkas är inte heller klimatsmart.

Det går inte att uppnå ett urbant stråk med tanke på befintlig bebyggelse och naturreservatets utbredning.

Trygghet

Denna del av Spångavägen är inte otrygg idag. Men om planförslaget genomförs finns risk att otryggheten ökar på grund de konflikter som kan förväntas uppstå kring ökad efterfrågan på bilparkering, ökad trafik på torget och gångfartsgatan i Strumpstickan samt att nya hyresgäster eventuellt nyttjar bostadsområdets Riksbyhöjdens egna friytor.

Naturvärden raders ut, fridlysta groddjur hotas, naturvärdesträd fälls.

Förslagets nordligaste hus är placerade inom det område som naturinventeringens karta har rekommenderad som bebyggelsefri och även inom riksintresset för De Geer morän.

I hela området finns naturvärdesträd och rödlistade arter. Förslaget utgör ett hot mot paddornas hemområde. Förslaget medger att ca 50 träd tas bort vilket inte överensstämmer med vad som angavs i detaljplanen för Strumpstickan 1, där naturmarken skulle bevaras. Befintliga uteplatser och balkonger kommer skuggas av den nya bebyggelsen.

Dålig anpassning till platsen och skugga på befintlig bostadsbebyggelse

Husen i förslaget är inte anpassade till platsen vad gäller storlek och våningsantal. Text och sektion i planbeskrivningen anger olika antal våningar. Sektionsskissen visar fem våningsplan samt en vindsvåning med förhöjt väggliv vilket innebär sex våningar. Suterränglösning och underjordiska garage innebär stort ingrepp i marken. Solstudierna visar att de nya husen i hög grad kommer att skugga det befintliga bostadsområdet som även får oönskad insyn.

Minimal mörk gård, bristfälliga bostäder

Förslaget visar lägenheter som är enkelsidiga mot nordost, övriga får balkonger som inte klarar riktvärdet för buller. De boende hänvisas till en ”bostadsgård” på en liten yta i nordostläge ovan garaget. Övriga utomhusytor utgörs av bullerutsatta, branta slänter ned mot den trafikerade Spångavägen. Inga lämpliga lektytor för barn redovisas och ingen kommunal lekplats finns i närheten. Riksbyhöjdens bostadsområde har egen parkmiljö, lekplats och liten bollplan. Det är troligt att de nya husens barn, 40-70 stycken, hellre vill leka där vilket kan leda till slitage och riktning mellan bostadsområdena.

Trafikstörning och olycksrisker

Förslaget innebär ökad efterfrågan på parkering. Det saknas möjlighet att vända på Sedumbacken och Riksbyhöjdens entrétorg kommer att utnyttjas som vändplats vilket kommer att leda till trafikstörningar och i värsta fall olyckor.

Var ska fordon med leveranser till de nya bostäderna stanna? Risk finns att de kör upp på Sedumbacken och sedan utnyttjar torget och Riksbyhöjdens gångfartsgata som vändplats.

Undermålig avfallshantering i strid med stadens anvisningar

Angöring till och sophämtning från de nya bostäderna planeras ske tvärs över Spångavägens gång- och regionala cykelbana. Att kärl ska dras ut till kantstensparkering där angöring för sopbil planeras

är en undermålig lösning, risk finns att kärl välter och att sopor sprids på gång- och cykelvägen.

Ingen anpassning till Trädgårdsstaden eller Riksby i strid med PBL och Exploateringskontorets Områdesanalys för centrala Bromma

I detaljplanen för Strumpstickan 1 anges att bebyggelsen ska relatera till trädgårdsstaden och till omgivande område.

Planförslagets utformning avviker från befintlig bebyggelse. Ingen hänsyn är tagen till arkitektur och skala i närområdet, vilket är i strid med varsamhetskravet i PBL 2 kap 6 §. Det är även i strid med anvisningarna i Exploateringskontorets Områdesanalys av centrala Bromma, (diarieförd 2017-09-22), där en skala om 2 till 3 våningar anges för kompletterande bebyggelse.

MM

Bygget tangerar ett värdefullt skyddat naturområde med rödlistade arter och det bör utredas ordentligt. Det går inte att hitta någon MKB för planen. Stockholms stad har lagt resurser på att förbättra grodors och salamandrars livsbetingelser i området och det arbetet borde fortsätta att värnas.

LE, EF

Hänsyn har inte tagits till tidigare yttranden och därför skickas samma synpunkter in igen.

Brister i syftet med ny bebyggelse: Det är svårt att förstå hur man ska kunna uppfylla syftet med att skapa ett urbant stråk då det längs stråket idag är tre-våningshus och villatomter samt Kyrksjölötens naturreservat. För några år sedan bebyggdes Beckomberga sjukhusområde med bostäder i form av lägenhetshus och radhus, men det kan inte sägas bidra till ett urbant stråk.

Naturvärden raderas ut: Det nordligaste av de tre husen som ska byggas ligger på mark där det inte rekommenderas bebyggelse enligt naturvärdesinventeringen. I området där bebyggelse planeras finns Naturvärdesträd och rödlistade arter samt De Geer morän. Förslaget innebär att ca 50 träd tas bort, många av dessa är ekar.

Paddorna/Grodorna: Det område som planeras ligger inom hemområde för paddor, vilka är fridlysta i hela landet och det är förbjudet att döda, skada och fånga dessa. Det är även förbjudet att ta bort eller skada paddornas ägg, rom, larver eller bo enligt bilaga 2 i Artskyddsförordningen.

För några år sedan byggde staden grodtunnlar längs Spångavägen i syfte att rädda paddor som annars riskerat att bli överkörda. Calluna har gjort bedömningen att man borde överväga att förlänga

projektet med grodtunnlar söderut mot Sedumbacken då flera paddor bli överkörda just där. Rapporten visar tydligt att paddorna har sitt vandringsstråk genom/längs området som planeras bebyggas. Utöver paddor finns även vanlig groda samt mindre vattensalamander.

Planförslaget gränsar direkt till Kyrksjölötens naturreservat som är klassat som ett Natura 2000-område. Staden skriver att man inte bedömer att det finns risk för betydande påverkan på Natura 2000-området dit paddan vandrar för lek. Samtidigt har staden i rapporten från Calluna (2015) fått beskedet att ”åtgärder längs Spångavägen torde kunna ha stor effekt på populationen i området”. Det är anmärkningsvärt att man mot bakgrund av den informationen gör bedömningen att betydande påverkan kan uteslutas. En tillståndsansökan till Länsstyrelsen enl 7 kap 28 a § miljöbalken och miljökonsekvensbeskrivning borde därmed ha gjorts i linje med Naturvårdsverkets riktlinjer.

Dålig anpassning till platsen – för höga hus, för nära befintlig bebyggelse: Den föreslagna bebyggelsen ska vara 4 och 5 våningar till skillnad mot all annan bebyggelse längs Spångavägen som är mellan 2-3 våningar. Ett tidigare framtaget områdesprogram av exploateringskontoret pekar på att skalan är viktig vid förtätning i området. Föreslagen hushöjd är ungefär den dubbla mot befintliga hus. Husen är ca 10 meter högre än Sedumbackens högsta punkt och kommer bilda en vägg och barriär mot eftermiddags- och kvällssolen för boende på Sedumbacken. Att placera husen ca 20 meter från befintlig bebyggelse på Sedumbacken är alldeles för nära. Lägenhetens värde kommer att minska och så även soltimmarna.

Solstudien uppfattas som missvisande då den inte visar timmarna mellan kl 18-22 sommartid. Varför visar inte solstudien timmarna efter kl 18?

Nyinflyttade barn: Antalet barn som kommer bo i de nya lägenheterna är underskattade. En grov uppskattning ger att det kan handla om ca 70-100 barn. Trots det saknas det helt en barnkonsekvensanalys i förslaget. En barnkonsekvensanalys bör finnas med i enlighet med stadens riktlinjer vid stadsplanering *Var skall barnen lika?* Det är brist på ytor för lek och rekreation inom och utanför området utom den privata som tillhör förening. Har det planeras för var barnen ska gå i förskola och skola?

Trafik: Parkerings- och trafiklösningen i förslaget upplevs inte genomtänkt. Risk finns att fler av boendeparkeringsplatserna på Sedumbacken tas i anspråk av hyresgästerna. För att kunna parkera på Sedumbackens högra sida måste man använda torget som vändplan. Idag används den både som lektya av barnen och mötesplats för de vuxna. Det finns en rädsla för att olyckor kommer uppstå när trafikintensiteten kommer att öka på torget. Gatan upp på Sedumbacken är smal och ett möte mellan två bilar är enbart möjlig om ett fåtal bilar är parkerade i backen vilket inte kommer bli fallet. Det kommer därför inte vara möjligt med möte vilket inte är belyst i planförslaget.

Utsikt: Utsikten från lägenheten kommer förändras från skog med ekar och lönnar, blåsippor och andra växter samt rådjur och räv till husfasader. Husen kommer att ligga ca 50 meter från vår lägenhet och det kommer kännas som en mur för oss som bor närmast. Det hade varit okej om man velat bo i city.

Insyn: Idag är det ingen insyn in i lägenheten men med planförslaget kan det bli en ca 80 % insyn av lägenheten. Hur ska man ställa sig till det problemet? Stockholms stad bör hitta en annan plats för dessa bostadshus. Det är varken rätt mot boende på Sedumbacken eller ekonomiskt försvarbart för skattebetalarna att bygga dessa hus. Alternativet är att det fattas ett beslut om att sänka antal våningar på husen så att de inte skuggar befintliga hus. Blir planera verklighet kommer värdet på lägenheten att sjunka betydligt (ca 30 %) men anledning av insyn, skuggning och mindre dagsljus. Om höjden på planerade hus kvarstår borde byggnationen strida mot plan- och bygglagens 2 kap 9 § som säger att nybyggen inte får placeras så att det innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt.

Risikanalys: Har det gjorts en ordentlig riskanalys av att det kommer utföras sprängningar nära befintlig bebyggelse? På sida 29 i planbeskrivningen står att sprängningarna kan riskera att skada kringliggande byggnader och att detta måste utredas vidare innan beslut.

Är projektet ekonomiskt försvarbart? Det måste finnas platser där det är betydligt billigare att bygga. Planerna framstår mer och mer som ett prestigebygge. I den ursprungliga planen fanns ett större syfte men att göra Spångavägen till ett urbant stråk. Det verkar som

att detta fallit då de andra tänkta projekten lagts åt sidan. Det enda som återstår av det urbana stråket är dessa tre byggnader. Under samrådsmötet ställdes frågan vad projektet skulle generera staden ekonomiskt. Svaret var att projektet skulle ha liten positiv effekt. Kan det då vara försvarbart att förstöra ett helt område (Brf Riksbyhöjden) för att få till 75 bostäder på en, för naturen, värdefull mark.

Förslag på annan plats – ängen rakt över Spångavägen

Välj en annan plats för projektet. Rakt över Spångavägen finns en äng och en parkeringsförening. Ängen tillhör Kyrksjölötens naturreservat men används dock inte av någon. Ni pratar också om att skapa trygghet längs Spångavägen och då passar det bra att ta bort dessa garage (Spångavägens parkeringsförening) som faktiskt skapar otrygghet. På ängen finns mer plats och det borde vara mer ekonomiskt lönsamt att bygga där.

MR, KR

Boenden har skickat med bilder och filmer som visar trafiksituationen och gaturummen i området.

Bostadsrättsföreningen Riksbyhöjden

Det tas i planförslaget inte hänsyn till viktiga värden kring utformning och gestaltning av Riksbyhöjden.

Trafiksituationen: Byggnationer i närområdet har påverkat trafiken i stadsdelen så att den ny är mycket ansträngd. Det är köer för biltrafiken och bussarna är överfulla vid rusningstrafik. Med anledning av detta är det fel att tillföra ytterligare ett stort antal boende till stadsdelen.

Sedumbacken har inte kapacitet att ta emot ytterligare trafik.

Aktuell tomts olämplighet för bostadsbebyggelse: Tomten är dåligt lämpad för flerbostadshus då det inte kommer vara möjligt att anlägga ytor för utevistelse t.ex. för barnen, utanför husen. Entrédörrar kommer att leda direkt ut på trottoaren till Spångavägen. Trafikbuller kommer att bli störande för de nya bostäderna.

Naturområdet skövlas: Området mellan Sedumbacken och Spångavägen är idag naturmark som frekvent nyttjas av boende, barn som vuxen, på Sedumbacken. I och med planförslaget kommer det att försvinna helt.

Parkeringssituationen: Boende i Brf Riksbyhöjden nyttjar parkeringar längs Sedumbacken. Med planförslaget försvinner

delvis denna möjlighet då vissa platser kommer reserveras för särskilt behovande i den nya bebyggelsen. Det planeras för ett för lågt parkeringstal.

Utvecklingspotential för området: Bromma flygplats framtid är mycket osäker. Det finns anledning att anta det inom en överblickbar framtid kommer att erbjudas byggmöjligheter där.

BA

Den nya detaljplanen strider emot de argument som politiker och stadens tjänstemän inom Stockholms stadsplanering, miljöförvaltning, naturskyddsförening etc framför när en hållbar framtid för stadens ekologi och miljö diskuteras.

1. Den mark som staden planerar bygga nya bostäder på utgör skyddsvärd natur vilken staden har rödmarkerat som extra skyddsvärd (de Geer-område). Boende på Sedumbacken kan varje år se att det sker en stor grodvandring i det område som nu ska bebyggas. Staden har investerat miljontals kronor i och kring detta område för att skydda grod- och paddbeståndet.
2. Området är bevuxet med blåsippor och liljekonvaljer vilka är fridlysta och enligt lag får dessa inte plockas eller grävas upp. Även ekar och andra lövträdsarter finns i aktuellt område och dessa har ett högt skyddsvärde. Enligt Naturvårdsverket är kopparorm och ekoxe fridlyst och dessa finns i den aktuella miljön.
3. Placeringen av de tre höga husen är olämplig med tanke på att Spångavägen är en trafikerad väg med cyklister, bilar, bussar och andra fordon. Enligt detaljplanen kommer de boende att stiga rakt ut i gång- och cykelbanan från bostaden.

Lägenheterna kommer utsättas för buller. Enligt uppgift har bullermätning gjorts en fredag eftermiddag då trafikintensiteten var låg och är inte representativ för den tyngre trafiken som är mer intensiv under morgon- och kvällsrusning. Det är också anmärkningsvärt att enligt lägenhetsplanen ska sovrummen ligga mot den störande Spångavägen.

4. Nuvarande gatuparkering i området räcker inte till. Antalet parkeringar för den tillkommande bebyggelsen är underdimensionerad och tar inte hänsyn till besök, samhällsservice, leveranser och sjuktransporter. Utrymme saknas även för hemleveranser. Torget är utformad som entré till BRF Riksbyhöjdens fyrfamiljhus och fungerar som

av-pålastningszon för boende och kan inte fungera som en vändplan för den planerade bebyggelsen.

5. Även barnen i de planerade husen kommer i kläm då det inte planerats för en säker entré till husen. Det saknas även lektytor och lekplats.
6. Presenterad ändring av detaljplanen på visade ritningar/karta är missvisande såtillvida att planerad mark ser mycket större ut än den är i verkligheten.

SK

Ingen hänsyn tas till synpunkter som sakägarna i brf Riksbyhöjden har framfört. Folkvalda politiker i Bromma stadsdelsnämnd har röstat emot byggprojektet. Skönhetsrådet och Hembygdsföreningen har synpunkter, men inget av detta tas det någon hänsyn till. Var är det för demokrati?

Boende i området har flyttat hit för att området är lugnt och med mycket grönska och djurliv. Stadsbyggnadskontoret planerar att förstöra ett naturområde som innehåller bl.a. ett trettioatal fina ekar och unika tallar samt att ett stort antal grodor rör sig i området.

De tre tänkta husen är stora bruna kolosser med träfasad som ändrar naturbilden totalt. Husen harmonierar inte på något sätt med de befintliga husen på Spångavägen som är beigea och reveterade 2-3 våningshus. De planerade husen kommer att skugga befintliga uteplatser och balkonger. Det kommer att sänka marknadsvärdet på befintliga bostadsrätter som ligger i detta prisbelönta område. Sedumbacken är för smal för att klara med trafik.

IK, KK

1. Hur kan man tänka sig att bygga i en del av röd naturklassad mark, De Geer-morän.
2. Bygg på Bromma flygplats istället. Det kommer troligen att läggas ner. Låt marken Spångavägen – Sedumvägen vara orörd.
3. Groddjuren behöver tunnlar för att komma till Sedumbacken för att övervintra. Här har vi grodor och paddor i olika storlekar.
4. Blåsippor är fridlysta, det vore hemskt om tog bort dem.
5. Låt träden vara. Det finns många gamla ekar och tallar. Vi vill titta på dem och inte på nya 4-5 våningshus. I mitt i Brommatidningen stod att staden ska satsa på gamla ekar och grodor. Hur går det ihop med att man här tänker fälla träden och förstöra för grodorna.

6. Om det byggs blir det mycket trafikbuller och sprängningar.
Fy, då risk finns att lastbilar kör upp på vårt torg och vänder.
7. Bevara mångfalden, tänk på naturen.

KK

Stadsbyggnadskontorets plan säger att tillkommande bebyggelse ska anpassas till omgivande terräng och natur samt ska samspela i formspråk med befintlig bebyggelse längs Spångavägen. Det stämmer inte alls med de byggnader Stockholms AB planerar att bygga. Stockholms miljöborgarråd Katarina Luhr och Stockholms trafikborgarråd Daniel Helldén vill att Stockholms stad ska satsa 20 miljoner kr på omsorgen av grodor och ekar, där nämner de också speciellt Riksby. Det planerade bygget går tvärt emot detta.

I planerna står också att barnen som flyttar hit kan gå i skolan i Nya Elementar. Idag går det redan 1200 elever i skolan och den kan inte ta emot fler elever eftersom skolan inte får bygglov för mer utbyggnad. Så hur tänker ni med skolplacering?

AB, AWB

De hus som föreslås är alldeles för höga

Höjden på de hus som planeras utgör ett allvarligt brott mot det trädgårdsstadsideal som gjort Norra Ängby uppskattas hos många människor, och som var vägledande när området Riksbyhöjden byggdes i slutet av 1990-talet. Sedumbacken hör formellt till Riksby, men är ett exempel på hur idealet trädgårdsstad kunde se ut i modern tappning. Att placera området bakom en vägg av höghus förändrar det och dess omgivning på ett dramatiskt sätt vilket också har påpekats i yttranden från bl a Skönhetsrådet och Bromma Hembygdsförening.

Det hus som planeras längst åt norr bör inte byggas alls

Planförslaget tar naturmark i anspråk. Det tredje huset förändrar ett sammanhängande naturområde som dagligen används av boende i området för bland annat lek, bärplockning på hösten och daglig rörelse.

Utveckla snarare än bygg sönder idén om trädgårdsstaden

Det finns en anledning att man byggde hus i upp till tre våningar i Bromma under 1900-talet. Det är en mänsklig skala som är till godo både för de som bor i husen och för de som lever omkring dem. Utöver mänsklig skala är det här även nära till naturen vilket har visat sig vara avgörande faktorer för trivsel i den pågående epidemin. När samma områden överskuggas av hus på 5-6 våningar

kommer det inte längre uppleva naturen i närområdet. Brommabor uppskattar de gröna områdena och de är avgörande för trivsel här.

Pandemin har också ställt frågan om Bromma flygplats på sin spets. I relativ närtid kan det vara aktuellt att bebygga flygfältet vilket förhoppningsvis kan få staden att tänka om vad gäller bostadsprojekt på ”överblivna grönområden”.

Specifika synpunkter som boende

Framtagna utredningar har inte berört påverkan på våra hus. Husen vid Sedumbackens torg är byggda på relativt lös mark, vilket gör dem känsliga för rörelser och sprickor har uppstått i kakel och våtskikt i badrum. Det är viktigt att aktuell byggherre tar hela ansvaret för skador på bostadsrättsföreningens hus och lägenheter.

Den planerade utfarten kommer hamna mitt i den redan idag trånga Sedumbacken och många transporter kommer angöra de nya husen den här vägen. Backen är farlig redan idag ur trafiksynpunkt, inte minst för cyklister, och med tanke på att antalet bostäder ökar kommer situationen förvärras.

Vår bostadsrättsförening har sedan området byggdes haft hand om skötsel av grönområdet och lekparken i minnen av området. De som flyttar in i de nya husen kan antas söka sig ut till parken och nyttja den. Här bygger ni in en konflikt i områdena. Ju fler lägenheter som byggs desto allvarligare.

IN, AN

Den föreslagna bebyggelsen påverkar och inkräktar på trivseln i området på kort och lång sikt.

- Tillfartsvägen till byggnationen kommer påverka framkomligheten på Sedumbacken för boende. Vägen upp till Sedumbacken är smal och lämpar sig inte för tung byggtrafik. Parkeringsmöjligheter begränsas och det blir en ökad belastning på föreningens torg.
- Föreslagna femvåningshus är ett stilbrott mot den befintliga bebyggelsen om två till tre våningar längs Spångavägen. Femvåningshusen bedöms också under delar av året skymma solinsläpp på Sedumbacken.
- Nuvarande detaljplan för husen på Sedumbacken är relativt ny och speglar ambitionen av Sedumbacken, en modern arkitektur i harmoni med och tillgång till gröna ytor. Att förutsättningarna kan ha ändrats på så kort tid är märkligt.

- Stora insatser har gjorts med grodtunnlar för att stötta grodorna och berört område är viktigt för grodorna. Alla utredningar kring djur- och insektsliv verkar inte ha beaktats i planarbetet.
- Rådande pandemi leder till nya resande- och livsmönster. Debatten om Brommaflygplatsframtid pågår och en nedläggning i förtid kan inte uteslutas vilket skulle frigöra ytor för bebyggelse. Möjlighet finns att avbryta planarbetet med hänsyn till nya samhällsförutsättningar.

SW

Boenden anser inte att kommentarer visa samrådet har beaktats och skickar samrådsyttrandet igen.

AE, JE

Naturområdet är viktigt ur natur-/miljö- och djursynpunkt då rödlistade arter såsom groddjur, duvhök och blåsippa lever här. Varför har inte en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram då det utöver rödlistade arter finns ekar och gamla tallar som behöver fällas. I närheten ligger även riksintresseklassade Geormoränen samt Natura2000-området Kyrksjön.

Föreslagna hus avviker från befintlig bebyggelse som är i 2-3 våningar i området Riksby, Bromma Kyrka och längs med Spångavägen. Den nya bebyggelsen skulle kraftigt förändra områdets karaktär vilket vi motsätter oss.

En barnkonsekvensbeskrivning har inte gjorts vilket krävs enligt Barnkonventionen. Barns trafikmiljö till och från skolan kommer att påverkas av ökad trafik och sämre sikt på Sedumbacken och Spångavägen. Även gårdsgatan Sedumbackens möjligheter till lek försämras pga ökad trafik och fler bilar kommer att vända och parkera på föreningens återvändsgata.

Brf:ens miljö med grönska och solinstrålning kommer att minska om planerad bebyggelse blir så hög förslagen ser ut.

Trafiksituationen i området är redan idag ansträngd. Det gäller även samhällsfunktioner som skola och vårdcentral som redan är överbelastade.

Faktorer ovan och fler därtill gör att området efter en nybyggnation kommer förlora i naturvärden och trafiksäkerhet vilket riskerar sänka såväl hälsa hos boende samt leda till värdeminskning på Brf:en och framtida ökning av tomträttsavgälden.

GH

Personlig ekonomisk förlust och försämrade boendekvalité

Lägenhetens sovrum, vardagsrum och balkong vetter mot sydväst och ligger nära de nya husen. De nya husen kommer att skymma utsikt, ta bort ljus, förstöra det fria lägen och medföra insyn på balkong och i lägenhet – det blir en stor förändring!

Boendekvalitet blir avsevärt sämre och lägenheten tappar i värde. Hur ersätts min ekonomiska förlust och är det rimligt att utsättas för denna förändring utan ersättning?

Förstörda naturvärden, trafikfara m m

Nedan listas problem i projektet.

- Dokumenterat viktiga ekar och tallar tas bort.
- Del av paddans hemvist förstörs
- Projektet överensstämmer inte mot tidigare investeringar i grodtunnlar längs Spångavägen. Om projektet genomförs bör det bekosta grodtunnlar.
- Projektet är inte anpassat till ”trädgårdsstaden”
- Med tanke på höga naturvärden borde en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram
- Barnkonsekvenserna har inte beaktats vilket är lagkrav enligt barnkonventionen
- Under byggtiden är projektet trafikfarligt och hur boende ska ta sig till skola och arbete måste utredas.
- Projektet är trafikfarligt när det är färdigt. Angöringsplats på Sedumbacken ökar olycksrisken för förbipasseranden, t ex barn som cyklar. Busshållplatsen och cykelbanan på Spångavägen försvårar leveranser där och de kommer då välja Sedumbacken istället.
- Torget på Sedumbacken blir vändplats för utökad personbilstrafik och tung trafik
- Byggnadernas höjd är inte anpassade efter övrig bebyggelse i området
- OBS, Skönhetsrådet förordar att hushöjden sänks. Min åsikt är att husen inte får vara högre än tre våningar för att matcha intilliggande byggnader
- Riksbyhöjden skuggas och stängs in av de höga byggnaderna
- Utsikt och kvällssol försvinner för många
- Ökad insyn i lägenheter

Hur mitt boende påverkas

Troligen kommer lägenheten skuggas av de nya husen sen

eftermiddag under delar av året, går ej att avgöra utifrån solstudierna. Den påträngande närheten av huskropparna blir störande.

Vyn från balkongen kommer ersättas med husväggar istället för skog med främst ekar. De nya husfasaderna kommer uppfattas som en hög mur mot balkongen och lägenheter och ta bort ljuset och även leda till besvärande insyn.

Det är inte bara flerfamiljshusen på Sedumbacken 2, 5 och 56 samt radhusen som vetter mot Spångavägen som blir drabbade. De planerade byggnaderna är så höga att de kommer påverka större delen av Riksbyhöjden. Hur kan man komma på tanken att placera dessa byggnader på den smala remsan mellan Sedumbacken och Spångavägen.

Slutligen, de planerade byggnaderna står inte alls i samklang med de låga byggnaderna på Riksbyhöjden och inte heller med de flerfamiljshus som i övrigt finns mellan Sedumbacken och Brommaplan. Detaljplaneförslaget riskerar att bli trafikfarligt med anledning av ökad trafik och skymd sikt. Önskar att projektet helt stoppas alternativt att byggnaderna anpassas till redan befintlig arkitektur i närområdet, d v s 2-3 våningshus.

BTE

Protesterar mot sammanställningen SBK gjort av inkomna yttranden i samrådsredogörelsen. Yttrandena har gravt förenklats och viktiga ståndpunkter tagits bort. Bland annat gäller det Skönhetsrådets, Hembygdsföreningen och Kulturförvaltningens yttranden, dessa ifrågasätter lämpligheten att bygga på platsen och tanken med ett urbant stråk längs Spångavägen. Politikerna behöver få tillgång till yttrandena i sin helhet.

Planens syfte och huvuddrag (s. 2) och Verkan på befintliga detaljplaner (s.37)

Den naturmark som Staden vill ta i anspråk är skyddad som naturområde i gällande detaljplan för Kv Strumpstickan.

Naturvärden (s. 8), behovsbedömning (s. 25) och grönstruktur (s. 26)

Det hus som är placerat längst norrut ligger inom området för högt naturvärde enligt naturvärdesinventeringen. På s. 7 i samrådsredogörelsen står att bild med naturvärden ska in i planbeskrivningen.

Miljöbalken och artskyddsförordningen behöver inte vägas mot andra intressen utan står över PBL. Calluna har utfört en inventering (dat. 2018-05-29) som inte finns med i SBK:s material vid utskick. I inventeringen framkommer att groddjurens habitat och vandringsvägar påverkas, trots detta skriver SBK att ingen miljöutredning behöver göras, vilket behövs (s. 25).

Byggnadshöjderna är inte anpassade för att dominera över naturreservatet som det står i planbeskrivningen. Det står även att ”större grönstrukturer och spridningsvägar inte får betydande påverkan” vilket är felaktigt med tanke på groddjuren.

Befintlig och ny bebyggelse (s. 12-13 & 17)

Att göra Spångavägen till ”ett urbant stråk” är inte möjligt med tanke på att det gränsar till ett naturskyddsområde och omfattande villabebyggelse. Den nya bebyggelsen är inte anpassad till övrig bebyggelses utformning i området och strider mot kravet på varsamhet i bebyggelsen, PBL 2 kap 6 §.

I den områdesanalys som är framtagen för centrala Bromma står att en fördjupad kulturmiljöanalys bör göras när man exploaterar grönområden.

Sektionsskissen över det mellersta huset visar att det förhöjda vägglivet är mer än 0,7 meter (1,3 meter) vilket innebär att vinden räknas som en våning, det resulterar i att byggnaden blir 5-6 våningar istället för de 4-5 våningar som anges i planbeskrivningen. Bjälklagshöjden bör kunna sänkas, eftersom stommen blir i betong, och då även den totala hushöjden.

Utformning (s. 19)

Byggnationen har inga förutsättningar att byggas klimatsmart, stora sprängningsarbeten för ett P-hus som byggs i betong är allt annat än klimatsmart. Lås inte planen till träfasad, ge möjlighet till putsad fasad som passar områdets karaktär och byggnadssättet med tung fasad (betong). Byggnaden är en BR1 byggnad vilket ställer höga brandkrav på fasaden (olämpligt med träd). Fönsterdörrar rekommenderas inte på fasaden mot Spångavägen, ändå har balkonger planerats på den fasaden.

Gestaltungsprinciper (s. 20)

Samtliga sakkunniga remissinstanser rekommenderar något som passar in bättre i miljön, än den föreslagna gestaltningen. Ersätt föreslagen gestaltning med varsamhetskravet, ”befintliga karaktärsdrag i omgivande bebyggelse skall respekteras och tillvaratas”.

Bevarande av träd (s. 21)

Träden är skyddade i detaljplanen för Kv Strumpstickan 1 och hela bebyggelsen bryter mot syftet med den ursprungliga planen. I planen föreslås att i stort sett alla träd ska fällas.

Gator och trafik (s. 22)

Infarten till de Södra huset via Sedumbacken måste ändras. Angöringen måste göras från Spångavägen och busshållplatsen måste flyttas.

Ljusförhållanden och lokalklimat (s. 34) och ekonomiska konsekvenser

Förslaget leder till minskad kvällssol, ökad insyn samt sänkta marknadsvärden för befintliga lägenheter. Uppskattningsvis kommer värdeminskningen vara 10-20 %.

Sociala konsekvenser (s. 36)

Området påstås vara otryggt på kvällarna vilket inte stämmer, skrivningen bör tas bort. Otryggheten kommer däremot att öka om föreslagna hyresrätter byggs. Boende i hyresrätterna kommer vilja nyttja Brf Riksbyhöjdens utemiljö, där är de inte välkomna.

AH, EH, MH, BH

Skymmande byggnader och försämrad levnadsstandard: Den nya bebyggelsen kommer att förstöra utsikten, minska solljus och öka insynen för lägenheten.

Omgivning: De föreslagna husens utseende och storlek är inte anpassade till omgivningen. Planerna på ett urbant stråk är omöjliga med tanke på att platsen redan är bebyggd och resterande del är naturreservat.

Olämplig mark: Marken är olämplig att bygga på med tanke på höga naturvärden kopplade till uppvuxna ekar, fridlysta växter, fåglar och groddjur samt att det ligger i direkt anslutning till de Geer morän som är av riksintresse.

Barn, skola och trafik: Exploateringen kommer öka belastningen på redan ansträngda samhällsfunktioner såsom; förskola, skola, vårdcentral, äldreboende etc. Infrastrukturen kan inte hantera ökad mängd trafikanter, bussarna är fulla redan idag. Trafiksituationen på Spångavägen och Brommaplan är ansträngd redan idag. Sedumbacken är smal och ytterligare parkerade fordon i backen kommer inte underlätta möten och utgör fara för cyklande barn. När

sopbilen idag ska tas sig fram krävs att denne kör upp på trottoaren för att få plats. Stora torget vid Sedumbacken kommer bli en vändplats för fordon. Avbryt planarbetet med hänsyn till ovanstående punkter.

Boende

Byggprojektet tar inte hänsyn till befintligt område. Föreslagna byggnader kommer ta bort utsikten över skogsområdet, öka insynen i lägenheten, öka trafiken och minska soltimmarna för lägenheten.

Tre nya byggnader kommer inte göra Spångavägen till ett stadsstråk, det utgör ca 100 meter av en väg på 5 km. Planen sägs även minska otryggheten som idag finns längs dessa 100 meter, belysning vore ett billigare och bättre alternativ. De nya byggnaderna kommer snarare bidra till otrygghet då portarna kommer vara i direkt anslutning till gång- och cykelbanan samt ökad trafik på Sedumbacken. Trafikökningen kommer även leda till en stor trafikfara då Sedumbacken är smal, brant och med skymd sikt på grund av parkerade bilar. Trafiken på torget vid Sedumbacken kommer öka med anledning av vändande bilar. På torget leker mycket barn och i byggprojektet har inte barnkonsekvenserna beaktats vilket är ett lagkrav enligt Barnkonventionen. Och var ska de nya barnen i området leka?

Stora ekar och gamla tallar kommer att huggas ner i och med bygget. Vissa av ekarna är skyddade i gällande detaljplan. Området är övervintringsplats för groddjuren. Grodtunnlar kommer behövas för att säkerställa att grodorna kan ta sig till torrare marker för övervintring. Kommer bygget att bekosta det? Man har även förbisett utredningen kring duvhöken som har ett behov av ostörda platser i skogarna runt Kyrksjön, där planområdet ingår, när det ska ruva. Den 17 september i tidningen Mitt i Bromma stod att staden kommer satsa 20 miljoner kronor på att värna och gorddjuren och ekarna då dessa är särskilt viktiga för ekosystemet i Stockholm. Då låter det kontraproduktivt att hugga ner ekarna och förstöra övervintringsplatserna för groddjuren för att sedan spendera mer pengar på att reparera de skador man har åsamkat.

Varför har inte en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram när det finns risk för påverkan på Natura 2000-området vid Kyrksjön, riksintresseklassade De Geer-moränen samt en röd naturklassning?

Den nya detaljplanen har inte samma syfte som gällande detaljplan och enligt plan- och bygglagen får man inte skapa en ny plan i

planen om den nya planen strider mot syftet i den ursprungliga planen. Varför har inte detta kommenterats?

Antalet soltimmar kommer minska för befintliga lägenheter om förslaget genomförs. Det kommer inte bli något solljus från väster hela vår, höst, vinter samt efter kl 19 på sommaren.

Trafikkaoset vid Brommaplansrondellen påverkar trafiken vid Spångavägen. Det kan vara köer på nästan 1,5 km från korsningen Attundavägen/Spångavägen till Brommaplan.

AP

Bilder på sprickor i grunden på fastigheten på Sedumbacken 4 bifogas.

MS

Reflektion efter samråd, inför granskning

Granskningsförslaget har varken förändrats eller förbättrats sedan inkomna synpunkter från samrådet. Enskilda intressen har inte vägts mot allmänna intressen och den demokratiska processen saknas. Staden har bemött samtliga synpunkter som om de vore obetydliga och oviktiga.

Nedan listas 11 skäl till att planen inte kan genomföras och att planprocessen måste stoppas.

1. En MKB behöver tas fram som visar vilka konsekvenser som planförslaget får på det idag skyddade naturområdet. Fällande av ca 50 träd, sprängning och schaktning borde anses som betydande miljöpåverkan. Byggnationen måste ställas mot ett nollalternativ innan beslut kan fattas om ny detaljplan.
2. Den nya detaljplanen strider mot den gällande detaljplanens syfte vilken den inte får då området ligger inom gällande planområde, enligt PBL. En förklaring till hur det är möjligt att skapa en ny plan inom planområdets skyddade naturmark måste finnas med i planbeskrivningen.
3. Det kvalitetsprogram som tillhör planen (för Kv Strumpstickan) måste beaktas och publiceras, eftersom det beskriver viktiga detaljer och aspekter som rör den gällande detaljplanens olika delar och dess syfte att bevara naturmarken.
4. Enligt planbeskrivningen för Kv Strumpstickan ska ett antal träd bevaras för att de har ett stort värde. De är nu helt borttagna längs med nya planområdets östra sida mot Sedumbacken. Det får inte ske om träden är skyddade enligt gällande plan.

5. Relevanta och av miljöförvaltningen efterfrågade utredningar har inte tagits fram till samrådet, vilket är anmärkningsvärt. En sammanvägd analys av de utredningar som staden har tillgång till sedan länge och de nya som gjorts, saknas i planbeskrivningen och det krävs en komplettering av detta till handlingarna. T ex saknas en landskapsanalys som bl a redovisar ekologiska samband och spridningsvägar, beskrivning av hur man säkerställer att säkra skolvägar över Spångavägen under byggtiden, en ny inventering av groddjuren samt förhållandet till de Geermoränen. Calluna rekommenderar att sträckan längs Spångavägen precis intill planområdet även den får grodtunnlar för att rädda groddjuren från att bli överkörda vid passage av vägen. Samtliga naturvärden ignoreras till förmån för nya bostäder. Callunas nya inventering av groddjur från 2018 verkar inte ha använts som beslutsunderlag i planprocessen, varför inte? Den utredning som tagits fram avseende duvhöken som även den har sin livsmiljö i skogarna kring Riksbyhöjden, bör kommenteras och beaktas i planbeskrivningen.
6. En av byggnaderna ligger inom riksintresse för de Geermoränerna i Bromma vilket inte redovisas i planbeskrivningen. Samma hus är placerat inom det område som i naturvärdesutredningen har markerat med högt naturvärde där byggnation inte bör ske. I samrådsredogörelsen står att det röda området med högt naturvärde ska läggas in i planbeskrivningen till granskningen, vilket inte har skett. Gränsen för riksintresset samt området med högt naturvärde behöver redovisas i planbeskrivningen.
7. Byggnadshöjden och dess relation till befintliga byggnaders höjd uppe på höjden framgår inte tillräckligt tydligt i planbeskrivningens illustrationer. Intressegruppen för detaljplanen har tagit fram en sektion som visar detta och det framgår att man inte alls har anpassat föreslagna byggnader efter omgivningen och tagit hänsyn till boende intill. En sektion som visar de föreslagna nya byggnadernas höjd från gatan bör läggas till i planbeskrivningen. Det behöver även förtydligas hur den nya byggnadshöjden är anpassad till omgivningen.
Det finns ett fel i plankartan när det gäller antalet våningar. Tillåten höjd medger 5+6 våningar medan planbeskrivningen anger max 4+5 våningar. Plankartan saknar dock antalet våningar.

- Taken skulle kunna få en flackare form och på så vis anpassas till grannhusen söderut på Spångavägen.
8. De föreslagna byggnadernas utformning, placering och höjd, strider mot områdets karaktär och topografi, vilket leder till negativa konsekvenser för den enskilde och hela området vad gäller skuggning av området, insyn på tomt och balkonger ökar och minskat värde på fastigheter. Ett liknade fall som prövats i rätten är en dom från Svea Hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, dom 2019-03-21 i mål nr P 2851-18, målet har nyligen avgjorts och domen har publicerats. Om platsen trots allt ska bebyggas ska planförslaget arbetas om med en maximalnockhöjd på +30 möh resp + 32 möh för att inte överstiga trädtopparnas höjd i området.
 9. Byggnadernas utformning strider mot det som skrivs i det omfattande dokumentet "Områdesanalys för centrala Bromma" vilken ska följas. Texten står att skalan på 2-3 våningar bör upprätthållas i kompletterande bebyggelse och att trädtopparnas höjd fungerar som gräns för nya byggnaders höjd.
En grön zon mellan gatan och husen, men träd och buskar samt fint inpassade byggnader i topografin krävs för i det fortsatta planarbetet.
 10. Projektet är inte hållbart ur ett socialt och ekologiskt perspektiv. En barnkonsekvensanalys behöver tas fram för att bedöma negativa konsekvenser för barn.
De ekar som planeras tas ner behöver ersättas med nya inom området. Varje träd är viktigt ur klimatsynpunkt. Många naturvärden försvinner och någon konkret grönkompensation nämns inte i planbeskrivningen.
Groddjur och flera rödlistade arter riskerar att försvinna om området byggs, vilket inte kommenteras i planbeskrivningen.
 11. Projektet som det nu är planerat innebär en stor trafikfara för de som cyklar nedför Sedumbacken. Trafikfaran uppstår om det byggs en angöringsplats enligt planförslaget, men in och utfart från Sedumbackens backe. När ett fordon är på väg ut på Sedumbacken (från den nya byggnaden) uppstår en stor kollisionsrisk som ökar då sikten är skymd av de parkerade bilarna. Denna trafikfara beskrivs inte i trafikutredningen.

Kompensations som utkrävs om projektet inte stoppas, utan byggnaderna uppförs med en utformning enligt planförslaget:

- A. Brf Riksbyhöjden tar skada av förslaget med anledning av skuggning, förlorad kvällssol, ökad insyn och minskat värde på fastigheten på ca 20-60 miljoner kr. Som kompensation

- bör tomträten som föreningens hus står på och som ägs av exploateringskontoret, tillfalla föreningen.
- B. En lekplats anläggs på gräsytan väster om Spångavägen, under kraftledningen som då tagits bort.
 - C. Anläggande av ett utegym i skogen på den öppna platsen intill stigen mot elljusspåret och skolan.
 - D. Busshållplatsen och övergångsstället på Spångavägens östra sida flyttas för att öka trafiksäkerheten.
 - E. Parkeringsplatserna längs Sedumbacken, märks upp som privata platser med numrering och rätten att parkera tillfaller Brf Riksbyhöjden.
 - F. Fler grodtunnlar byggs söder om den befintliga.
 - G. Värdefulla ekar och tallar som avverkas i samband med byggnationen kompenseras med plantering av ek och tall av inhemsk art i samma storlek och antal i närområdet.

AW, ordförande i Brf Riksbyhöjden

Boenden bifogar Brf Riksbyhöjdens och dess medlemmars yttrande från samråd och granskning. Eftersom planförslaget inte ändrats från samrådet till granskningen kvarstår alla argument därav bifogas tidigare utskick. Då tidigare yttranden samt alla våra medlemmars argument mot byggnationerna har förbisetts ber vi er uttryckligen att ta del av samtliga dokument på ett mer noggrant sätt denna gång. Vi emotser även konkreta svar och förklaringar på samtliga av de punkter som vi redovisar i vårt yttrande.

ME

Lockades till att flytta till området då det ligger på en höjd med omgivande skyddad natur och koloniträdgårdar i direkt anslutning. Andra saker som lockade var områdets miljöprofil med bl a sopsortering med över 10 fraktioner, egen kompostkvarn och välisolerade hus.

Staden planerar att ta bort redan skyddad natur och stjälta det från barn och framtida generationer.

Trots inkomna synpunkter från grannar, omgivning och experter går Staden vidare med ett närmast identiskt förslag. Boende yrkar att Stadsbyggnadsnämnden snarast ska avbryta planarbetet gällande ovan detaljplan och dra tillbaka all framtida markanvisning för naturmark som skyddas av Dp 95086.

Granskningssynpunkter

Kvarteret där de tre nya husen planeras är sedan tidigare planlagd

och skyddad som natur och det finns ingen anledning att ta bort detta skydd. Bostäder kan istället byggas på Bromma flygplats.

Den södra delen av kvarteret kan i bästa fall passa för två smala lamellhus på 2-3 våningar. Den norra delen är utpekad som ett grönt samband i Stadens gröna infrastruktur och har även flertal naturvärdesträd, uppvuxna tallar och ekar samt ädellövskog.

Föreslagen höjd är hög för den omgivande bebyggelse och närliggande natur och kommer ta bort ljuset för de befintliga bostäderna då den tar bort solljus från väster.

Trafiklösningen är farlig på Sedumbacken. Prh-angöringen med backande fordon ut i skymd brant backe och vid utfarten från Sedumbacken där en ny elnätstation kommer skymma sikten.

Föreslagen sophantering och angöring är underdimensionerad och inte planerad utifrån framtida behov.

Synpunkter inkomna under samråd och granskning som ej tillgodosetts

Boende, föreningen St Erik, Skönhetsrådet och Bostadsrättsföreningen Riksbyhöjden har haft följande synpunkter på planförslaget vilka inte har tillgodosetts:

- Skönhetsrådet, Bromma hembygdsförening och flera boende anser att bebyggelsen bör sänkas.
- Flera boende, föreningen St Erik och BRF Riksbyhöjden anser att platsen är olämplig för bebyggelse och att en ny lokalisering bör hittas. Detta avseende bland annat på bristande anpassning till naturvärden och befintliga träd, påverkan på befintliga boende och stadsbild.
- Flera boende och BRF Riksbyhöjden anser att en Miljökonsekvensbeskrivning för detaljplanen och en dagsljusstudie bör tas fram.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret anser att planförslaget bidrar till att uppfylla samtliga av översiktsplanens fyra mål. Den planerade bebyggelsen innebär ett värdefullt tillskott av bostäder i ett attraktivt, kollektivtrafikhögt läge.

Detaljplanen föreslår bebyggelse och entréer mot ett trafikerat stråk som i dagsläget har låg grad av stadsmässighet. Projektet förväntas på så sätt öka den upplevda tryggheten i området och bidra till översiktsplanens långsiktiga mål om ett mer urbant stråk längs med Spångavägen.

Mellan samråd och granskning har redaktionella ändringar och förtydliganden skett i planhandlingarna. Därtill har eventuell påverkan på Natura 2000-området Kyrksjön utretts. Projektet bedöms inte ge någon negativ påverkan på Kyrksjöns Natura 2000-område eller ge andra negativa effekter av dagvattenhanteringen i planområdet.

Flertalet närboende är negativa till detaljplanen då de bedömer att förslaget påverkar boendes kvällssol, har begränsade friytor för barn samt avvikande struktur och höjd i jämförelse till befintlig

bebyggelse. Stadsbyggnadskontoret bedömer att den föreslagna bebyggelsen är lämplig och att påverkan på befintliga bostäder är liten. Endast ett fåtal befintliga bostäders kvällssol påverkas.

Kritik riktas från boenden mot att bebyggelsen föreslås i område som är identifierat med högt naturvärde. Det ursprungliga planområdet är minskat för att ta hänsyn till riksintresseklassad De Geer-morän samt till naturvärden. Stadsbyggnadskontorets bedömning är att avverkning rör individer av träd och att större grönsystemer och spridningsvägar inte påverkas nämnvärt.

Stadsbyggnadskontorets sammanfattande bedömning är att relevanta avvägningar har gjorts mellan stadens mål, de synpunkter som framkommit i planprocessen och anser att bebyggelsen medför ett värdefullt tillskott av bostäder på platsen.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att anta detaljplanen.

Karin Norlander
planchef

Louise Persson
stadsplanerare